

การรอกการลงโทษ :ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน

สุพัตรา คำหอม

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

มิถุนายน 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

59034663_2858323963

การรอกการลงโทษ :ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน

สุพัตรา คำหอม

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

มิถุนายน 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

SUSPENSION OF PUNISHMENT : A CASE STUDY OF FORMER CONVICTS

SUPATAR KAMHOM

A Thesis Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Laws Degree
June 2020
Copyright 2020 by University of Phayao

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / recv : 15062563 23:48:25 / seq : 293

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การรอกการลงโทษ : ศึกษากกรณีผู้กระทำความผิดที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน

ของ สุพัตรา คำหอม

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ดิเรก ควรสมาคม)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิมลเรขา ศิริชัยวรวรรณ)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพรัช วีระชัยมหิทธิ)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทรวรวรรณ รัตนเกษตร)

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์)

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

เรื่อง:	การรอกการลงโทษ :ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน
ผู้วิจัย:	สุพัตรา คำหอม, วิทยานิพนธ์: น.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, 2562
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิมลเรขา ศิริชัยวารวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช ธีระชัยมหิทธิ
คำสำคัญ	การรอกการลงโทษ, แนวทางการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู, กระทำโดยประมาท, ความผิดลหุโทษ

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559 มาตรา 7 ได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ในเรื่องการรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน แต่เดิมการจะเข้าสู่กระบวนการของการรอกการลงโทษผู้กระทำความผิดจะต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือ หากเคยถูกจำคุกมาก่อนก็ต้องเป็นกรณีกระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเท่านั้นและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี แต่ในปัจจุบันกฎหมายเปิดช่องให้ผู้ที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน ซึ่งเป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือ เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปีแล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ให้ศาลสามารถรอกการลงโทษได้ จากการศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลังของกฎหมายไทยมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถนำหลักการรอกการลงโทษมาปรับใช้ในทางปฏิบัติได้ในบางกรณี เช่น กรณีของผู้กระทำความผิดเคยรับโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือนในความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนาซึ่งส่งผลให้ไม่เป็นไปตามแนวทางกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ให้โอกาสผู้กระทำผิดในการกลับตัวแก้ไขไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำในอนาคต ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมุ่งศึกษาค้นคว้าเพื่อการเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและสถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน

Title: SUSPENSION OF PUNISHMENT : A CASE STUDY OF FORMER CONVICTS
Author: Supatar Kamhom, Thesis: LL.M., University of Phayao, 2019
Advisor: Assistant Professor Wimonrekha Sirichairawan , Ph.D. Co–advisor Assistant ProfessorPairush Teerachaimahit , Ph.D.
Keyword suspension of punishment, rehabilitation, negligence, petty offense

ABSTRACT

The provisions of the Section 56 of Penal Code were amended by Section 7 of Penal Code Amendment Act (No. 25) B.E. 2559 (2016) regarding terms for suspension of punishment for a person with prior imprisonment record. Previously, the said provisions stipulated that whoever commits offence with imprisonment, and in such case, the court will imprison him not exceeding three years, if it does not appear that such person has been imprisoned before, or if such person previously undertook the punishment of imprisonment but it is punishment for offence committed by negligence or petty offence the court may suspend the punishment. At present, the law allows the court to suspend the punishment for person with prior imprisonment record in the case that such person is sentenced with imprisonment not exceeding 5 years or fine, and the prior offence was committed by negligence or was petty offence, or the prior punishment was imprisonment not more than 6 months, or such person has been released for more than 5 years and the new offence was committed by negligence or was petty offence. The study results indicated that the provisions for suspension of punishment for former convicts could not be practically applied in some cases, for example, the case of former convict imprisoned for more than 6 months by intentional offence. This is not in line with restorative justice aiming to provide opportunity for the offender to rehabilitate and to prevent committing offence in the future. Therefore, the study aimed to propose additional suggestions for providing rules for suspension of punishment in appropriate manner and consistent with the concept of rehabilitation of offender and current social situations.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ท่านอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลเรขา ศิริชัยราวรรณ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำต่าง ๆ จนกระทั่งผู้วิจัยสามารถเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นผลสำเร็จออกมาได้

อีกทั้งผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ครอบสมาคม ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขข้อบกพร่องในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช ธีระชัยมทิทธิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวรรณ รัตน์เกษตร ที่ได้สละเวลาเพื่อเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นและข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการเรียบเรียงและเพิ่มเติมเนื้อหา ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุผลครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ที่ขาดเสียไม่ได้ต้องขอขอบพระคุณบุคคลดังต่อไปนี้เป็นอย่างสูงซึ่ง โดยผู้วิจัยได้รับความกรุณาและการสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จากนายปองศักดิ์ นันทเสน นางสุนารีย์ ทรงความเจริญ นายกิจจา ทรงความเจริญ เป็นอย่างดีและยังได้ให้ข้อเสนอแนะและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รวมถึงให้การช่วยเหลือในการดำเนินการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลงได้ในระยะเวลาอันจำกัด

ท้ายนี้บุคคลสำคัญที่ขาดไม่ได้เลย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาที่ให้การสนับสนุนตลอดจนเป็นแรงผลักดันให้การทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแก่ผู้ที่ได้ทำการศึกษาต่อหรือผู้ที่สนใจ ผู้วิจัยขอขอบเป็นกตเวทิตาคุณแก่ บิดา มารดา คณาจารย์ รวมทั้งมหาวิทยาลัยพะเยาที่ได้ให้โอกาสในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องและไม่สมบูรณ์ประการใด ผู้วิจัยน้อมรับไว้ด้วยความเคารพ

สุภัตรา คำหอม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์การลงโทษจำคุกทางอาญา	6
การรอการลงโทษ	30
การรอการลงโทษตามกฎหมายไทย.....	32
การรอการลงโทษตามกฎหมายญี่ปุ่น	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

การวิเคราะห์ข้อมูล 40

บทที่ 4 ผลการศึกษา..... 41

 การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทย..... 43

 ข้อแตกต่างระหว่างหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
 51

 ปัญหาการรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน..... 53

 แนวทาง และมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการรอกการลงโทษให้เหมาะสมกับ
 ความผิดมีโทษจำคุกระยะสั้น 63

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ 68

 สรุปผลการวิจัย 68

 ข้อเสนอแนะ..... 72

 บรรณานุกรม 74

 ภาคผนวก 78

 ประวัติผู้วิจัย 85

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษเดิมและใหม่	49
ตาราง 2 แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามกำหนดโทษตามหมายศาลข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562	57
ตาราง 3 แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามจำนวนครั้งที่ต้องโทษ ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562	60
ตาราง 4 แสดงประเภทคดีที่มีอัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวใน ปีงบประมาณ 2561.....	60
ตาราง 5 แสดงการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวตามช่วงปีงบประมาณ 2556-2560	62
ตาราง 6 แสดงรายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1 ธันวาคมพ.ศ.2562	64

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (เดิม)	33
ภาพ 2 ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (ปัจจุบัน).....	34
ภาพ 3 แสดงการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56	50
ภาพ 4 แสดงเปรียบเทียบการกระทำความผิดครั้งหลังที่สามารถรอกการลงโทษได้ตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา 56	54
ภาพ 5 แสดงสถิติจำนวนผู้ต้องขังตั้งแต่ปี พ.ศ.2551-2562	64

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โทษจำคุก ถือได้ว่าเป็นโทษหรือสภาพบังคับทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 เป็นโทษที่จำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดเป็นโทษที่ใช้สำหรับบุคคลที่ศาลพิจารณาคดีแล้วไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวได้ เพื่อปกป้องสังคมให้พ้นจากอันตราย และมีให้ผู้กระทำความผิดทำความผิดกับสังคมซ้ำอีก โดยการลงโทษจำคุกเป็นการให้ผู้นั้นออกจากสังคม เพื่อลงโทษและให้โอกาสปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด ตลอดจนการลงโทษจำคุกจะทำให้เจ้าพนักงานฝึกอบรมอาชีพ และอบรมความประพฤติของผู้ต้องโทษเพื่อให้สามารถปรับตัวเป็นคนดีมีอาชีพเมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว

แต่การลงโทษจำคุกในระยะสั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องที่มีผลทำให้เป็นตราบาบติดตัวไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปรับตัวเป็นคนดี ความมุ่งหมายของการลงโทษจำคุกอาจจะไม่สามารถจะบรรลุจุดประสงค์ของโทษจำคุกที่กล่าวมาข้างต้นได้ นอกจากนี้ยังอาจเกิดผลเสียต่อผู้ที่กระทำความผิดเพราะจะถูกสังคมกล่าวหาว่าเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจมิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัยและอาจกระทำโดยประมาทซึ่งเมื่อพ้นโทษก็ยากที่จะได้รับการยอมรับจากสังคม จากสถิติของกรมราชทัณฑ์¹ วันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ.2562 พบว่า มีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำทั้งหมด 367,571 ราย เป็นชายจำนวน 320,380 ราย และหญิงจำนวน 47,191 ราย จะพบว่าเกือบร้อยละ 8 เป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีหรือระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา และจำนวนรवारร้อยละ 83 ที่เป็นนักโทษเด็ดขาด กว่าครึ่งเป็นผู้ที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี โดย 64% เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เมื่อผู้กระทำผิดถูกจับในคดีอาญาแม้จะไม่ใช้คดีที่ใช้ความรุนแรง แต่เมื่อเข้าไปอยู่ในเรือนจำราว 5-10 ปี หากพ้นโทษออกมาจะมีแนวโน้มที่จะเป็นอาชญากรที่ใช้ความรุนแรง และ 2 ใน 3 จะกระทำผิดซ้ำและถูกส่งกลับไปยังเรือนจำอีกภายใน 3 ปี บางคนถึงกับกล่าวว่า คุณเป็นโรงเรียนสอนอาชญากรสร้างเครือข่ายอาชญากรรม ไม่ว่าจะเข้าไปด้วยข้อหาอะไร มักจะออกมาด้วยความรู้ด้านอาชญากรรมมากขึ้นเสมอ² ดังนั้นเพื่อ

¹ กรมราชทัณฑ์, รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ สรุปข้อมูลผู้ต้องขัง ณ วันที่ 23 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2562, ค้นวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://www.correct.go.th/stathomepage/>.

² THE STANDARD TEAM, คนล้นคุก ไทยติดอันดับ 6 ผู้ต้องขังมากที่สุดในโลก อันดับ 3 ของเอเชีย เป็นรองแค่จีนและอินเดีย, ค้นวันที่ 25 พฤศจิกายน 2562 จาก <https://thestandard.co/world-prison-population-list-thai-6th/>.

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

หลีกเลี่ยงผลกระทบของการลงโทษจำคุกกระยะสั้นและเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดกฎหมายจึงมี บทบัญญัติให้ศาลมีดุลพินิจนำการรอกการลงโทษมาเพื่อแก้ปัญหาคารคุกกระยะสั้นและเปิด โอกาสให้ผู้กระทำผิดได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ

หลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษตามกฎหมายเดิมผู้ที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนใน ความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนาจะไม่มีโอกาสในการรอกการลงโทษได้อีกในการกระทำ ความผิด ครั้งหลังไม่ว่ากรณีใด ๆ ศาลไม่สามารถใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษได้ ต่อมา มีการ ประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559 มาตรา 7 แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษโดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (2)(3) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เคยรับโทษจำคุกมาก่อนได้รับโอกาสในการรอกการ ลงโทษ³ โดยกฎหมายมีเจตนารมณ์ในการแก้ไขกฎหมายเพื่อการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการ ลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกจำคุก และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษ จำคุกแม้เพียงเล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอกการกำหนดโทษหรือ รอกการลงโทษ⁴ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ได้เพิ่มหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมาย อาญามาตรา 56 (2) (3) เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแล้วมากระทำความผิดอีก ได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ โดยมาตรา 56 (2) ซึ่งแต่เดิมกฎหมายให้รอกการลงโทษ สำหรับผู้ที่เคยต้องโทษมาก่อนสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและลหุโทษเท่านั้น กฎหมายได้มีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษโดยขยายให้การกระทำความผิดที่มี โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนในความผิดครั้งก่อนได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ แต่ผู้กระทำ ความผิดตามมาตรา 56 (2) จะต้องพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี ตามมาตรา 56 (3) แล้ว มากระทำความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเท่านั้นที่ศาล อาจใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษได้อีก

แม้จะมีการแก้ไขกฎหมายได้ดีขึ้นแต่ศาลก็ไม่สามารถใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษ ได้ เพราะกฎหมายไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้จริง เนื่องจากการกำหนดหลักเกณฑ์ในการรอก การลงโทษที่แคบเกินไป เมื่อเอาความผิดครั้งก่อนซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนมาเป็นตัว กำหนดให้ความผิดในการหลังได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษจะสังเกตได้ว่าประมวล กฎหมายอาญามีบทบัญญัติโทษจำคุกที่ไม่เกินหกเดือนมีไม่กี่มาตรา เพราะบทบัญญัติส่วนมาก มีการบัญญัติโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนส่วนใหญ่จะเป็นความผิดลหุ

³ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559

⁴ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559, " การรอกการกำหนด โทษหรือรอกการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกจำคุก เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียง เล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ," หน้า 6.

โทษ อีกทั้งการเปิดโอกาสให้ความผิดในครั้งหลังได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษกฎหมาย กำหนดให้แต่เฉพาะเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือลหุโทษเท่านั้น ไม่ได้บัญญัติไว้ว่า การกระทำผิดโดยเจตนาในครั้งหลังได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ ซึ่งการกระทำความผิด โดยประมาทมีบัญญัติไว้แต่เฉพาะประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติกฎหมายอื่นที่มีโทษ ทางอาญาไม่มีการกำหนดความผิดฐานประมาทไว้ มีแต่การบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดที่ได้กระทำ โดยเจตนาทั้งสิ้น มาตรา 56

การบัญญัติกฎหมายเช่นนี้ก็เหมือนกับการไม่ได้เปิดโอกาสในการรอกการลงโทษ ผู้กระทำผิด โดยปกติแล้วความผิดประมาทและลหุโทษกฎหมายมักให้โอกาสในการรอกการ ลงโทษเสมอ เว้นแต่จะเป็นกรณีประมาทแล้วทำให้บาดเจ็บสาหัสหรือตาย ที่ศาลอาจจะไม่รอก การลงโทษในบางกรณีสำหรับการกระทำความผิดโดยประมาท แต่ก็มีจำนวนไม่มาก จะเห็นได้ ว่าผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ หรือโทษจำคุกไม่ เกิน 6 เดือน จะมีสักกี่คนที่จะกลับมากระทำความผิดฐานประมาทหรือลหุโทษซ้ำ ส่วนมากก็ เป็นการกระทำความผิดซ้ำในความผิดที่ได้การกระทำโดยเจตนา จึงถือได้ว่าการเพิ่มเติม หลักเกณฑ์มาตรา 56 (2)(3) ก็ถือได้ไม่สามารถใช้บังคับได้จริงตามวัตถุประสงค์ของการแก้ไข กฎหมาย เพราะไม่มีการเปิดช่องให้ใช้กับการกระทำความผิดโดยเจตนา ตัวอย่างเช่น ผู้กระทำ ความผิด อายุ 21 ปี กระทำความผิดฐานมีสารเสพติดไว้ในครอบครองต้องโทษจำคุก 1 ปี พัน โทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปีแล้วมากกระทำผิดอีกโดยความผิดครั้งหลังเป็นการกระทำผิดโดย บันดาลโทษระจนทำให้ผู้เสียหายบาดเจ็บสาหัส กฎหมายไม่เปิดโอกาสให้รอกการลงโทษ เพราะ ไม่มีกฎหมายเปิดช่องให้รอกการลงโทษ ไม่มีการเปิดโอกาสให้รอกการลงโทษอย่างแท้จริง จะไม่ เกิดประโยชน์จากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2)(3) นี้มาเพราะ กำหนดหลักเกณฑ์ที่จำกัดมากเกินไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาว่ากฎหมายที่แก้ไขเรื่องการรอกการลงโทษสำหรับ ความผิดครั้งหลังโดยเฉพาะเรื่องความผิดครั้งก่อน ที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน เป็นการ เพิ่มเติมหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษที่เหมาะสมหรือไม่ และความผิดประมาทและลหุโทษใน ครั้งหลังที่เปิดโอกาสให้รอกการลงโทษได้ ถือว่าเหมาะสมเพียงพอแล้วหรือไม่ หรือควรเพิ่มเติม กรณีอื่นอีกหรือไม่

285823963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทย และหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษของกฎหมายต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ปัญหาการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน
3. เพื่อเสนอแนะในการปรับปรุง พัฒนา การรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันยิ่งขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

หลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2)(3) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้รอกการลงโทษได้ในกรณีความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลัง โดยความผิดครั้งก่อนตามมาตรา 56 (2) ต้องเป็นผู้ที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนในความผิดประมาทหรือลหุโทษ หรือมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน แล้วจึงจะเข้าหลักเกณฑ์ให้รอกการลงโทษได้ตามมาตรา 56 (3) คือต้องพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดประมาทและความผิดลหุโทษเท่านั้น ที่จะได้รับโอกาสให้การรอกการลงโทษ การเปิดโอกาสรอกการลงโทษให้ความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลังโดยเอาหลักเกณฑ์ตามมาตรา 56 (2)(3) เป็นการเปิดโอกาสให้รอกการลงโทษเป็นการเปิดโอกาสที่เพิ่มขึ้นจริง แต่ยังไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้หลายกรณี เนื่องจากกำหนดหลักเกณฑ์รอกการลงโทษตามมาตรา 56 (2)(3) ที่ยังไม่มีการเปิดโอกาสให้การกระทำความผิดโดยเจตนาจึงถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดทางกฎหมายอันไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษเพื่อลดการจำคุกในระยะสั้น งานวิจัยเล่มนี้มุ่งศึกษาปัญหาดังกล่าวเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษารวบรวมเรื่อง “หลักการรอกการลงโทษ: ศึกษากรณีแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56” เป็นการศึกษาเรื่องการรอกการลงโทษ ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (2)(3) ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี อีกทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการรอกการลงโทษตามกฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับหลักการรอกการลงโทษที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

“การรอกการลงโทษ” หรือ “การรอลงอาญา” เป็นกระบวนการที่กฎหมายให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับตัวก่อนที่จะได้รับโทษจำคุก โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวเป็นคนดี อันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมมากกว่าที่จะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด การรอกการลงโทษเป็นวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

“การหันเหที่ออกจากกระบวนการยุติธรรม” คือ การใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมากกว่าการนำตัวเข้าสู่ระบบเรือนจำ โดยกำหนดระยะเวลาในการฟื้นฟูกลับตัวกลับใจให้เป็นที่ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด โดยการรอกการลงโทษ

“การกระทำโดยประมาท” กระทำความผิด มิใช่โดยเจตนา แต่กระทำ โดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่ง บุคคล ในภาวะเช่นนั้น จักต้องมี ตาม วิชา และ พฤติการณ์ และ ผู้กระทำ อาจใช้ความระมัดระวัง เช่นว่านั้นได้ แต่ หาได้ใช้ ให้เพียงพอไม่

“ความผิดลหุโทษ” ความผิดที่มีกฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการรอกการลงโทษตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ
2. ทำให้ทราบถึงหลักการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (3) สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
3. เพื่อค้นพบแนวทางเสนอแนะในการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการรอกการลงโทษในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การรอกการลงโทษเป็นวิธีการหนึ่งในหั้นเหตคือออกจากกระบวนการยุติธรรม เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสกลับตัวเป็นคนดี และในการพิจารณาการรอกการลงโทษนั้น ควรใช้แนวคิด ทฤษฎี ในการลงโทษ การเลี้ยงโทษ การรอกการลงโทษ และหลักการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล มาใช้ประกอบการพิจารณาว่าสมควรที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำผิด เพื่อให้ลดข้อจำกัดการรอกการลงโทษตามมาตรา 56 (2)(3) ให้บรรลุเจตนารมณ์ของการแก้ไขกฎหมายในการรอกการลงโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลัง ดังจะได้กล่าวต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์การลงโทษจำคุกทางอาญา

1. แนวคิดในการลงโทษทางอาญา

การลงโทษในทางกฎหมายอาญานั้น การกระทำที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องได้รับโทษ การลงโทษทางอาญาจึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความชั่วของผู้กระทำ ความผิดการกระทำใดที่ปราศจากความชั่ว ย่อมลงโทษผู้กระทำผิดสำหรับการกระทำนั้นไม่ได้⁵ เพราะถือว่าเป็นผู้ที่ปราศจากความสามารถในการทำชั่ว เมื่อไม่อาจใช้โทษในกรณีดังกล่าวได้ จึงมีข้อยกเว้นให้ศาลใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยสำหรับการกระทำนั้นได้ เริ่มจากการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นไม่ขึ้นอยู่กับความชั่วของผู้กระทำผิด แต่เป็นการใช้เพื่อป้องกันอันตรายอันเกิดขึ้นจากผู้กระทำผิดผู้หนึ่งเองในอนาคต⁶

โทษเป็นวิธีการบังคับที่รัฐใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดกฎหมาย เดิมทีโทษเป็นวิธีการของชุมชนที่ใช้ลงโทษผู้ที่ทำลายความสงบและความมั่นคงของชุมชนนั้น เมื่อชุมชนมีการพัฒนาเป็นบ้านเมืองที่ขยายใหญ่ขึ้น ทำให้เกิดกฎหมาย ทำให้การกระทำผิดนั้นก็คือ

⁵ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาทั่วไป (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551), หน้า 38.

⁶ มนลิสชา บุญมาต, การกำหนดโทษทางเลือกกับการฟื้นฟูผู้กระทำผิด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556), หน้า 25.

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

ผลร้ายที่ศาลกำหนดให้ปฏิบัติต่อบุคคล ที่ได้กระทำความผิด เพื่อแสดงว่าชุมชนไม่ประสงค์ให้มีการกระทำอันเป็นความผิดเช่นนั้น⁷

1.1 ความหมาย และลักษณะของโทษทางอาญา

1.1.1 ความหมายของโทษทางอาญา

“โทษ” ตามความหมายพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ความผิดผลแห่งความผิดที่ต้องรับผลร้าย

“โทษทางอาญา” ตามความหมายพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง โทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ 5 สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน⁸

“โทษทางอาญา” กล่าวในทางกฎหมายอาญาถือได้ว่าเป็น ผลร้ายที่ผู้กระทำผิดได้รับเนื่องจากการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาโดยผู้ซึ่งมีอำนาจให้ผลร้ายจะต้องมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดและผลร้ายที่ผู้กระทำผิดได้รับนั้นเป็นสิ่งตอบแทนการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีลักษณะน่าตำหนิของผู้นั้น⁹

“การลงโทษ” เป็นการใช้มาตรการทางอาญาควบคุมสังคม โดยรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจบังคับ แก่บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย และส่งผลให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น¹⁰ การลงโทษจึงเป็นการปฏิบัติที่ทำให้ผู้ได้รับการปฏิบัตินั้นได้รับผลร้าย ได้รับความทุกข์ทรมานทางร่างกาย จิตใจหรือทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษที่รัฐใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืนกฎหมายของสังคมนั้น และในขณะที่กระทำความผิดนั้นได้มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด โดยเป็นมาตรการบังคับทางอาญาดั้งเดิมที่สุดซึ่งยังไม่มีสิ่งอื่นมาทดแทนโทษได้¹¹

เมื่อกล่าวได้ว่าโทษทางอาญา คือ สภาพบังคับของกฎหมายอาญาเมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมายหากเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อสังคมหรือคนส่วนใหญ่ เมื่อบุคคลใดกระทำจะต้องได้รับโทษตามกฎหมายไม่ว่าการกระทำความผิดนั้นจะมีโทษมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำความผิด กฎหมายมิได้ถือว่าการกระทำความผิดทุก

⁷ จิตติ ดิงศรีทิพย์, *กฎหมายอาญาภาค 1* (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสถาน, 2536), หน้า 840.

⁸ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, ค้นวันที่ 25 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>.

⁹ มนลธิชา บุญนาค, เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

¹⁰ ประเสริฐ เมฆมณี, *หลักทัณฑ์วิทยา* (กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2533), หน้า 1.

¹¹ คณิต ฌ นคร, เรื่องเดียวกัน, หน้า 379.

อย่างร้ายแรงเท่าเทียมกัน การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงขึ้นอยู่กับการกระทำ และสังคมมีความรู้สึกต่อการกระทำนั้น ๆ ว่าอะไรเป็นปัญหาสำคัญมากน้อยเพียงใด¹² ซึ่งอาจจะแบ่งการกระทำความผิดอาญาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ความผิดต่อแผ่นดิน หมายถึง ความผิดในทางอาญา ซึ่งนอกจากการกระทำนั้นจะมีผลต่อตัวผู้เสียหายแล้ว ยังมีผลกระทบที่เสียหายต่อสังคมอีกด้วย และรัฐจำเป็นต้องป้องกันสังคมเอาไว้ด้วยการยื่นมือเข้ามาเป็นผู้เสียหายเอง ดังนั้นแม้ผู้เสียหายจากการกระทำโดยตรงจะไม่ตั้งใจเอาความ แต่ก็ยังต้องเข้าไปดำเนินคดีฟ้องร้องเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษให้ได้¹³

กรณีตัวอย่างความผิดอันยอมความไม่ได้ตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น มาตรา 288 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา เป็นต้น

2) ความผิดอันยอมความกันได้ หมายถึง ความผิดในทางอาญาซึ่งไม่ได้มีผลร้ายกระทบต่อสังคมโดยตรง หากตัวผู้เสียหายไม่ตั้งใจเอาความแล้ว รัฐก็ไม่อาจยื่นมือเข้าไปดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ และถึงแม้จะดำเนินคดีไปแล้ว เมื่อตัวผู้เสียหายพอใจยุติคดีเพียงใดก็ยอมทำได้ด้วยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความ เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ เป็นต้น¹⁴

กรณีตัวอย่างความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น มาตรา 326 ความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 341 ความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 352 ความผิดฐานยักยอก เป็นต้นความผิดอาญาที่นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ ที่กฎหมายให้เป็นความผิดที่ยอมความกันได้เมื่อผู้เสียหายและผู้ต้องหาที่มีความสัมพันธ์เป็นญาติกันตามมาตรา 71 หรือเช่นกรณี มาตรา 334 ลักทรัพย์ธรรมดา

กฎหมายอาญานั้นเป็นกฎหมายว่าด้วยการลงโทษแก่บุคคลผู้กระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ ในสังคมและเป็นกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง โดยเป็นกฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือบังคับให้มีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ ในการวินิจฉัยความผิดทางอาญาของคนจึงจำเป็นต้องพิจารณาตามหลักการสำคัญที่เป็นหลักประกันใน

¹² CRIMINALLAW, ความผิด และโทษทางอาญา, ค้นวันที่ 25 มกราคม 2561 จาก <https://sites.google.com/site/criminallaw406/home/khwam-phid-laea-thos-thang-xaya>

¹³ จุฬารัตน์ ยะปะนัน, "ความผิดอาญาแผ่นดิน และความผิดอันยอมความได้," *จุลนิติ มีนาคม-เมษายน* (2553): หน้า 151.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 152.

กฎหมายอาญา คือ “หลัก Nullum crimen, nulla poena sine lege หรือ No crime nor punishment without law” (ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย)¹⁵

การที่รัฐใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาเป็นส่วนใหญ่เพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลหรือรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมโดยไม่จำเป็น หรือมิได้มีการพิจารณาถึงประสิทธิภาพของกลไกต่าง ๆ ในการใช้บังคับกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพียงพอแล้ว ก็อาจจะเป็นการทำลายประสิทธิภาพของกฎหมายและเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประพฤตินิยมหรือแสวงหาประโยชน์ของกฎหมายเหล่านี้ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) ที่มีการใช้โทษอาญาต่อการกระทำหรือไม่กระทำ แม้แต่การกระทำที่ไม่เจตนาและไม่ประมาทต้องเป็นความรับผิดชอบซึ่งเป็นการรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่น โดยมีหลายกรณีที่มีผู้กระทำมิได้มีความช่วยในการกระทำนั้น ๆ แต่ผู้กระทำก็อาจต้องรับผิดชอบทางอาญา¹⁶ อันเป็นการใช้กฎหมายอาญาที่ไม่เหมาะสมและทำให้กฎหมายอาญาขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กับพฤติกรรมที่เป็นภัยคุกคามอย่างแท้จริง¹⁷

1.1.2 ลักษณะของโทษทางอาญา

ลักษณะของโทษในทางอาญานั้นจะต้องมีขอบเขตที่ชัดเจนพอสมควร มิฉะนั้นแล้วอาจมีช่องทางให้มีผู้นำเอาโทษที่มีลักษณะอาญาไปปฏิบัติโดยเรียกเป็นอย่างอื่น ทำให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนถูกลิดรอนไปได้โดยง่าย เพราะการลงโทษมีหลายประเภทซึ่งอาจไม่ใช้การลงโทษทางอาญาก็ได้¹⁸ โทษในความหมายทั่วไปมีลักษณะของโทษทางอาญาดังนี้¹⁹

1) โทษจะต้องลงแก่ผู้กระทำเนื่องจากมีการกระทำความผิดตามกฎหมายบุคคลจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและมีโทษสำหรับความผิดนั้น เช่น ถ้าเขาได้รับการจากกันโดยมิได้กระทำความผิด หรือถูกควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเพื่อป้องกันโรคติดต่อดังนี้ไม่ใช้การลงโทษเป็นต้น

¹⁵ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดจิรจักรการพิมพ์, 2549), หน้า 1.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

¹⁷ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการดำเนินการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษตามกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย, “แนวความคิดของต่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายอาญาเพื่อ” (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560), หน้า 1.

¹⁸ H. Packer, "The Limits of the Criminal Sanction," (1978), p. 35.

¹⁹ Alf Ross, "On Guilt, Responsibility and Punishment," (1975), pp. 31-37.

2) โทษจะต้องเป็นไปโดยเสมอภาค จะมีเพื่อลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะไม่ได้

3) โทษจะต้องบังคับใช้โดยรัฐ กล่าวคือจะต้องมีกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนดบุคคลอื่นใดจะลงโทษกันเองพ่อแม่ตีลูก หรือยอมให้เพื่อนลงโทษผู้กระทำผิด ดังนี้ไม่ใช่โทษ

4) โทษนั้นจะต้องเป็นผลร้าย (pain) แก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นการจำกัดเสรีภาพทางร่างกาย หรือถูกปรับ หรือริบทรัพย์สินก็ตามถ้าไม่ใช่ผลร้าย เช่น ให้นำตัวไปไว้ในสถานพยาบาล เพื่อรับการบำบัดรักษาโดยให้ออกมาก่อนเวลาที่กำหนด ดังนี้ไม่เป็นการควบคุมที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกควบคุม

5) ผลร้ายนั้นเป็นไปเพื่อตำหนิการกระทำ (disapproved) ของผู้กระทำ ดังนั้นการเอาผู้ปวดติดยาเสพติดมาควบคุมไว้เพื่อไม่ให้โรคต่าง ๆ ระบาดไปจนไม่ใช่โทษเพราะไม่ได้มีความประสงค์ที่จะตำหนิผู้กระทำ

ดังนี้ จึงควรพิจารณาลักษณะของโทษทางอาญาให้เข้าใจ มิฉะนั้นหากฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารในกรณีที่กฎหมายให้อำนาจทำได้ กฎหมายโดยเฉพาะไม่เรียกว่าเป็นโทษ แต่ใช้ชื่ออย่างอื่น เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือสงเคราะห์ให้อยู่ในสถานฝึกอบรมดังนี้ ไม่ได้หมายความว่าวิธีการเช่นนั้นจะไม่ใช้โทษ ต้องดูลักษณะที่แท้จริงของวิธีการนั้นและความประสงค์ที่จะนำวิธีการนั้นมาใช้เป็นการลงโทษหรือไม่ เพราะถ้าจะว่าไปแล้วโทษจำคุกหรือกักขังย่อมจำกัดเสรีภาพของบุคคลเท่ากับวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทเดียวกัน

2. ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

การลงโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำนั้น จะต้องอาศัยข้อเท็จจริงแห่งคดีและหลักทฤษฎีมาประกอบการพิจารณาในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษของศาล²⁰ ทฤษฎีว่าด้วยวัตถุประสงค์ของการลงโทษ จากการศึกษาทฤษฎีการลงโทษที่อธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญามีอยู่ 4 ทฤษฎีที่สำคัญด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน ทฤษฎีการลงโทษตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม และทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู จึงขอกล่าวถึงทฤษฎีการลงโทษทางอาญา ซึ่งเป็นที่จะนำมาอ้างอิงกับวัตถุประสงค์ในปัจจุบัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

²⁰ มนสิชา บุณนาค, เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนให้สาสมกับความผิด (Retributive Theory)

การลงโทษเพื่อทดแทนให้สาสมกับความผิดหรือจะเรียกได้ว่าการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน เป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่มีมาแต่สมัยที่มนุษย์ยังเป็นสังคมดั้งเดิมโดยมีความเชื่อกันว่า ผู้ที่กระทำผิดเป็นผู้ที่มีความชั่วร้าย จึงเป็นที่จะต้องลงโทษผู้นั้นให้สมกับความผิดที่ได้กระทำ จึงทำให้การลงโทษตามทฤษฎีนี้มีรูปแบบการลงโทษลักษณะรุนแรงโหดร้าย เช่น การเฆี่ยนตี ทรมาน การตัดอวัยวะ และการประหารชีวิต²¹ แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนก็เป็นการลงโทษที่สอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชน โดยทั่วไปที่ต้องการจะเห็นคนที่กระทำผิด ได้รับผลร้ายตอบแทนจากความผิดที่ได้กระทำเช่นกัน จึงจะเกิดความยุติธรรม โดยเป็นการลงโทษที่ทดแทนและสาสมกับความผิด ตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (An eye for an eye, a tooth for a tooth) คือเมื่อไปปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไรก็ควรได้รับการปฏิบัติเช่นกันตอบแทน²²

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน มีวัตถุประสงค์เป็นการลงโทษเพื่อชดเชยความผิดอย่างหนึ่ง²³ ความประสงค์นี้มีแนวคิดมาจากการที่เชื่อว่าบุคคลทั่วไปมีเจตจำนงอิสระ (free will) ในการตัดสินใจกระทำการ ดังนั้น จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น ๆ ของตนเมื่อทำผิดแล้วต้องรับโทษให้สาสมแก่ความผิด การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้จึงเป็นการลงโทษที่ไม่พิจารณาว่าจะมีประโยชน์ในอนาคตไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ส่วนรวมหรือส่วนตัวของผู้กระทำอย่างไร และหากจะเกิดประโยชน์ดังกล่าวขึ้นจริง ก็เป็นเพียงผลพลอยได้จากการลงโทษเท่านั้น และถ้าจะไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ เลยก็ไม่เป็นปัญหาเพราะผู้กระทำได้รับโทษอันเนื่องจากการทำความผิดของตนแล้ว²⁴ ซึ่งเป็นความประสงค์โดยตรงของการแก้แค้นทดแทนความผิดเพื่อรักษาความยุติธรรมเอาไว้ และแม้ว่าเกิดกรณีตัวอย่างเช่นชุมชนบนเกาะหินแห่งหนึ่ง ซึ่งเกาะหินกำลังจะสลายตัวแยกย้ายกันออกไปจากเกาะทั้งหมดถ้ายังมีนักโทษที่จะต้องถูกประหารชีวิตอยู่บนเกาะคนหนึ่งซึ่งเห็นได้ว่าเขาจะไม่เป็นอันตรายต่อชาวเกาะนั้นแต่อย่างใดแล้วเพราะไม่มีใครอยู่กับเขาก็ต้องดำเนินการประหารชีวิตนักโทษนั้นเสียก่อนที่ชาวเกาะจะอพยพจากเกาะนั้นไปทั้งนี้เพื่อความยุติธรรมมิฉะนั้นก็เท่ากับว่าความผิด

²¹ อุททิศ แสนโกติก, *กฎหมายอาญาภาค 1* (กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการกรมอัยการ, 2525), หน้า 19-20.

²² นที จิตสว่าง, *วัตถุประสงค์ในการลงโทษ*, ค้นวันที่ 3 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/454719>.

²³ H. Packer, "The Limits of the Criminal Sanction," p. 37.

²⁴ Michael and Wechsler, "Criminal Law and Its Administration," (1940), pp. 46-47.

ที่นักโทษนั้นก็ทำยังไม่ได้ทำผลตอบแทนให้สาสม²⁵ แนวคิดนี้จึงไม่ยอมให้มีเหตุผลโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้กระทำอ่อนอายุหรือวิกลจริตซึ่งแสดงว่าไม่มีเจตจำนงอิสระอย่างเต็มที่²⁶ และไม่ลงโทษการกระทำที่ขาดเจตนาเพราะการกระทำดังกล่าวไม่มีการกำหนดเจตจำนง (will)

การที่รัฐเข้ามารับหน้าที่ลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อเป็นการทดแทนก็เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการแก้แค้นกันเอง เพื่อไม่ให้เกิดความวุ่นวายในสังคมมีการแก้แค้นกันเองโดยไม่สิ้นสุด ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายให้ได้รับความเป็นธรรมจากผลที่กระทบที่ได้รับจากผู้กระทำผิด วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นจึงเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่ยังคงเห็นได้อยู่ในปัจจุบัน เพราะเป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชน แต่จะมีมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมในสังคมนั้นๆ แม้ว่าจะเป็ยวัตถุประสงค์ที่ลดความสำคัญลงเพราะสังคมมีเหตุผลหรือวัตถุประสงค์อื่นในการที่จะต้องลงโทษผู้กระทำผิดเข้ามา

2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันความผิด (Deterrence Theory)

การลงโทษเพื่อป้องกันความผิด หรือจะเรียกได้ว่า “การลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง” ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า การกระทำที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถย้อนเวลากลับไปได้ ดังนั้นเมื่อเกิดการกระทำผิดเกิดขึ้น เราจึงควรหาทางป้องกันมิให้การกระทำลักษณะนั้นเกิดขึ้นอีกมากกว่าการแก้แค้นผู้กระทำความผิด โดยมีโทษอาญาขึ้นเพื่อป้องกันหรือห้ามปรามมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยหวังว่าโทษจะมีผลต่อบุคคลทั่วไปไม่ให้เอาเยี่ยงอย่าง อันเป็นการมองผลเพื่อป้องกันทั่วไป และมีผลต่อผู้กระทำความผิดให้หวาดกลัวไม่กล้ากระทำความผิดอีกกลับตนเป็นคนดี อันเป็นการป้องกันเฉพาะ ความคิดนี้มาจากแนวคิดของพวกอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism)²⁷ แนวความคิดนี้อาจต้องลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง เพื่อให้คนทั่วไปเกรงกลัวจึงเป็นการไม่ได้ทำแต่ผู้รับโทษ การนำเอาความคิดนี้มาใช้จะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างประกอบด้วยกัน²⁸ เช่น ความแตกต่างในลักษณะของความผิด โอกาสที่จะก่อให้เกิดการกระทำความผิด การบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคทั่วหน้า เป็นต้น

²⁵ หยุต แสงอุทัย, *กฎหมายอาญา ภาค 1*, พิมพ์ครั้งที่ 21 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 264.

²⁶ Michael and Wechsler, "Criminal Law and Its Administration," p. 504.

²⁷ ปกป้อง ศรีสนิท, *กฎหมายอาญาชั้นสูง*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561), หน้า 190.

²⁸ Andenaes, "The General Perspective Effects of Punishment," (1966), pp. 957-960.

2.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม

(Incapacitation Theory)

การลงโทษเพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม หรือจะเรียกได้ว่าเป็น “การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิด” เป็นวิธีป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิดโดยแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคม อาจเป็นการชั่วคราว เช่น จำคุก กักขัง หรือเป็นการถาวร ได้แก่โทษประหารชีวิต เมื่อมีโอกาสกลับมากระทำผิดอีก

การป้องกันสังคมหรือการตัดโอกาสกระทำผิดนี้ มีหลักการว่าความผิดย่อมไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีผู้กระทำความผิด หรือผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสที่จะกระทำความผิด การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิด จึงถือได้ว่าทฤษฎีนี้เป็น การลงโทษเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำโดยการทำให้ผู้นั้นหมดโอกาสที่จะกระทำผิดซ้ำได้²⁹ สำหรับวิธีการลงโทษที่สนองต่อวัตถุประสงค์นี้ ได้แก่การจำคุกผู้กระทำความผิดเพื่อกันให้ออกไปจากสังคม เพื่อเกิดความปลอดภัยสังคม แต่การจำคุกเป็นวิธีที่แยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพียงชั่วคราว ท้ายสุดผู้กระทำความผิดยังคงต้องกลับมาอยู่ในสังคม แม้จะเป็นความผิดซึ่งมีโทษจำคุกตลอดชีวิตผู้กระทำความผิดบางคนอาจได้รับการปล่อยตัวเพราะได้มีการลดโทษ และเมื่อผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคมแล้วผู้กระทำความผิดอาจมีความโกรธแค้นสังคมด้วยที่ตนเคยต้องโทษ³⁰ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากการลงโทษที่เขาได้รับ หรือปรับตัวเข้ากับสังคมยากขึ้น อีกทั้งสังคมอาจจะไม่ให้การยอมรับเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีตราบาปเป็นคนที่คุก

2.4 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)

การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู หรือจะเรียกได้ว่าเป็น “การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด” เป็นแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม³¹ ซึ่งเป็นสำนักที่เรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนดที่ว่า การกระทำของมนุษย์นั้นถูกกำหนดขึ้นจากปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ ต้องใช้เหตุผลในการเลือก มนุษย์ถูกกดดันและหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมอีกทั้งปัจจัยในต่าง ๆ จนมีลักษณะบุคลิกภาพที่เกิดความบกพร่อง และมีความต้องการจึงทำให้มนุษย์ตัดสินใจในการที่จะกระทำผิด³² ดังนั้น การกระทำความผิดจึงเกิดจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกันด้วย ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การลงโทษ

²⁹ อธิราลลิตติ สุขสมจิตวิชัย, *มาตรการทางกฎหมายในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2558), หน้า 36.

³⁰ เรื่องเดียวกัน.

³¹ นที จิตสง่าง, เรื่องเดียวกัน, "วัตถุประสงค์ในการลงโทษ."

³² มนสิชา บุณนา, เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

จึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดและการแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น³³

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเน้นที่ตัวผู้กระทำผิดมากกว่าการกระทำผิด โดยเน้นศึกษาผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล หรือการจำแนกตามลักษณะ เพื่อหาสาเหตุของการกระทำผิดและแนวทางแก้ไข เนื่องจากด้วยเหตุผลที่ว่าสังคมจัดให้มีการลงโทษขึ้นก็เพื่อเปิดโอกาสให้สังคมได้แก้ไขผู้กระทำผิด ดังนั้นระยะเวลาของการลงโทษจำคุกขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กระทำผิดที่จะแก้ไขตนเอง เช่น จำเลยในคดีฆ่าผู้อื่น อาจได้รับการปล่อยตัวก่อน จำเลยในคดีลักทรัพย์ที่มีการกระทำผิดซ้ำ ถ้าจำเลยในคดีฆ่าผู้อื่นสามารถสำนึกผิดและมีพฤติกรรมที่ดีตามที่สังคมต้องการและมีแนวโน้มว่าจะไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก³⁴

การลงโทษผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู จึงเป็นทฤษฎีที่มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่มุ่งเข้าใจศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงสาเหตุในการกระทำความผิด โดยเน้นตัวบุคคลผู้กระทำผิดและสภาพแวดล้อม เพื่อหาทางแก้ไขผู้กระทำผิดแทนการลงโทษ และการทำให้ผู้กระทำผิดกลับไปสู่สังคมของตนเองได้ และมีชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุขการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์ที่แท้จริงคือเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ให้กลับตัวเป็นคนดี และมีให้กระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งการพยายามทำให้ผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคม ใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างปกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลของการแก้ไขประมวลกฎหมายหมายอาญามาตรา 56 ที่ให้เหตุผลว่าการรอการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกจำคุก เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอการลงโทษ³⁵ ดังนั้นการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับสู่สังคมและใช้ชีวิตเพื่อความปกติสุขมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ให้หวาดกลัว

การจะพิจารณาว่าการกระทำความผิดใดควรใช้วิธีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในความผิดลักษณะใดนั้น ที่ควรใช้วิธีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ หรือการลงโทษเพื่อป้องกันพิจารณาได้จาก³⁶

³³ อีราลทธิ สุขสมจิตวิชัย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 38.

³⁴ เรื่องเดียวกัน.

³⁵ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559

³⁶ ธรรมนูญวัฒนธรรม สุทธิโยธิน, ทฤษฎีการลงโทษ, ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก

1. กรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา พิจารณาจากตัวผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำความผิดที่มีความผิดปกติทางจิตใจหรือมีความบกพร่องทางการรับรู้ ไม่สามารถรับรู้ ไม่เข้าใจถึงการกระทำของตน การลงโทษย่อมไม่ได้ผล

2. กรณีที่การลงโทษไม่สามารถรักษาและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้แต่กลับให้แย่งผู้กระทำความผิดบางประเภท หรือบางคนที่กระทำผิดในเรื่องเล็กน้อย เช่น ลักทรัพย์เพื่อประทังชีวิตไม่มีสันดานโจร หากได้รับการลงโทษจำคุก อาจเป็นการกดดันสภาพจิตใจให้แย่งหรือเป็นการเรียนรู้สิ่งไม่ดีจากคุณ

ดังนั้นการนำวัตถุประสงค์ในการลงโทษไปใช้นั้นจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ทั้ง 4 ประการดังกล่าวไว้ นำมาปรับใช้ร่วมกันได้ เช่นขณะลงโทษเป็นเวลานานเพื่อทดแทนความผิดก็อาจใช้วิธีการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดไปด้วยตัวแต่บางกรณีก็ขัดกันเช่นการลงโทษบุคคลเพื่อหวังจะไม่ให้ใครเอาเยี่ยงอย่างจำเป็นต้องเปิดเผยพฤติการณ์ของบุคคลและความชั่วร้ายที่ได้กระทำให้บุคคลทั่วไปทราบยอมขัดกับความประสงค์ที่จะให้บุคคลกับตนเป็นคนดีซึ่งจะต้องกระทำอย่างเปิดเผยเพื่อให้เขากลับสู่สังคมได้อย่างสงบพอสมควร เพราะมีผู้รู้ถึงการกระทำความผิดของเขาน้อยเป็นต้น

การจะให้สมประโยชน์ดังกล่าวจึงขึ้นอยู่กับการบัญญัติกฎหมายระหว่างโทษให้เหมาะสมกับความผิด ประกาศให้เป็นที่รู้ทั่วไปและศาลจะต้องใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงความร้ายแรงของการกระทำเพื่อมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างประกอบด้วยสภาพของผู้กระทำความผิดความเสียหายที่เกิดขึ้นและวิธีการแก้ไขบุคคลให้ได้สัดส่วนทั้งนี้รวมถึงการกำหนดโทษสำหรับนิติบุคคลที่ก่อความเสียหายและสังคมด้วย³⁷ ไม่นานาทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้เพียงอย่างเดียวเมื่อศาลพิจารณาแล้วพนักงานราชทัณฑ์และพนักงานคุมประพฤติจะต้องใช้ดุลพินิจอย่างเที่ยงตรงเป็นธรรมในการแก้ไขตัวผู้กระทำความผิด โดยใช้มาตรการต่าง ๆ ของงานราชทัณฑ์ให้เป็นผลที่สุดการลงโทษจึงจะใกล้เคียงความประสงค์ที่แท้จริง

การใช้โทษทางกฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้อยู่ในทางที่พึงประสงค์นี้ เปรียบเสมือนว่าโทษทางอาญาเป็นเพียงมาตรการอย่างหนึ่งในจำนวนหลายอย่าง เพราะผู้ออกกฎหมายมักจะลืมไปว่ายังมีหนทางอื่นอีก นอกจากโทษที่เราอาจใช้ในการปรับความประพฤติของบุคคลได้ เช่น การศึกษาอบรมสั่งสอนในครอบครัว โรงเรียน สโมสรมวลชนต่าง ๆ หรือในวัด เป็นต้น แม้ว่าวิธีการดังกล่าวจะต้องอาศัยเวลาค่อนข้างน้อยไปไม่ทันใจเหมือนกันกำหนดโทษตามกฎหมาย การมุ่งหวังแต่จะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ

³⁷ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, "ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล : การศึกษาเปรียบเทียบทางนิติวิธีในประเทศคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์," วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 4 (ธันวาคม 2538): หน้า 684-707.

ควบคุมดูแลพฤติกรรมของบุคคลในชุมชนเพียงอย่างเดียวโดยไม่คิดถึงวิธีการอื่นเข้าช่วยด้วย ย่อมไม่บรรลุผลและอาจจะก่อผลเสียหายหลายประการ

ยิ่งไปกว่านั้นโทษของตัวของมันเองย่อมไม่มีผลบังคับใช้ต้องอาศัยกลไกในส่วนอื่น ๆ ของรัฐด้วยเช่นในความผิดฐานหนึ่งที่กำหนดโทษไว้การจะได้ตัวบุคคลที่ถูกต้องมาลงโทษต้องอาศัยกระบวนการตั้งแต่ตำรวจ การหาพยานหลักฐาน พนักงานอัยการ ศาลและราชทัณฑ์ซึ่งต้องร่วมมือกันประสานงานเป็นอย่างดี เพื่อให้การลงโทษบรรลุความประสงค์ของกฎหมายหากส่วนใดส่วนหนึ่งขัดข้องหรือไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็นแล้วความประสงค์ของกฎหมายก็จะไม่บรรลุผลที่สมบูรณ์ได้เลย เมื่อการบังคับไม่เป็นผลย่อมก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติและความเชื่อถือกฎหมายลดน้อยลง

3. แนวคิดของการลงโทษจำคุก

ตามประมวลกฎหมายอาญากำหนดโทษไว้ในตามมาตรา 18 มีโทษอยู่ 5 สถาน ซึ่งเป็นโทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมิได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน งานวิจัยนี้จะทำการศึกษาเฉพาะโทษจำคุกดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

3.1 ความหมายและลักษณะของโทษจำคุก

โทษจำคุกเป็นโทษที่นิยมใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดมากที่สุดในปัจจุบัน และได้รับการปรับปรุงให้ก้าวหน้าขึ้นเป็นอันมาก ทั้งในด้านสถานที่ ด้านการจัดระบบการปกครอง การฝึกอบรม มีการให้การศึกษ การให้การรักษาพยาบาลทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อจะให้ผู้ถูกคุมขังได้กลับตัวเป็นคนดีและการลงโทษจำคุกก็เป็นวิธีการที่มีความเปลี่ยนแปลงมากที่สุด และเพื่อที่จะให้การแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำผิดได้ผลดี จะต้องมีทั้งสถานที่ที่เหมาะสม ไม่แออัดเกินไป ต้องมีทั้งเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจ และมีอุปนิสัย ตลอดจนจนลักษณะที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ ต้องมีทั้งเครื่องมือ ลองใช้ อุปกรณ์การศึกษา และการฝึกอาชีพ ตลอดจนจนบันเทิงและกีฬา แก่ผู้ต้องหาตามสมควร³⁸

โทษจำคุกเป็นโทษที่กระทำต่อเสรีภาพผู้กระทำความผิด มีผลทำให้ผู้กระทำผิดต้องถูกคุมขังไว้ในสถานที่ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เป็นโทษที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้หลายประการและเป็นการลงโทษที่มีการบังคับใช้อย่างแพร่หลายในอดีตนั้นการใช้มาตรการลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อใช้ทดแทนวิธีการลงโทษผู้กระทำผิดในลักษณะทารุณโหดร้ายที่มีมาแต่เดิมกับเพื่อใช้ทดแทนการ

³⁸ เตราฐชัย อันสมศรี, *ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), หน้า 19.

ลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้กระทำผิดร้ายแรงทั้งยังมีจุดประสงค์สำคัญที่มุ่งจะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดด้วย

ในระยะเริ่มแรกนั้นโทษจำคุกถือเป็นรูปแบบของการลงโทษที่มีมนุษยธรรมมากรูปแบบหนึ่งและเป็นที่ยอมรับใช้อย่างแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน ความสำคัญอีกประการของโทษจำคุกก็คือ การข่มขู่ให้ผู้ที่ถูกจำคุกเกิดความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดอีกและทำให้ผู้อื่นที่รับรู้ได้เห็นเกิดความเกรงกลัว³⁹ ไม่กล้ากระทำความผิดตลอดจนสามารถกันผู้กระทำผิดออกจากสังคมได้ด้วยนอกระบบการลงโทษจำคุกในปัจจุบันยังมีการพยายามให้ความรู้การฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังเพื่อมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ไม่ใช่ต้องการคุมขังผู้กระทำผิดไว้เพียงอย่างเดียวเหมือนในอดีต แต่ทั้งนี้การลงโทษจำคุกที่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษต่างๆ อย่างหลากหลายนั้น ก็มีข้อโต้แย้งอยู่พอควรโดยการลงโทษจำคุกในบางกรณีก็มีผลข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิดได้น้อย ถ้าผู้กระทำผิดเป็นผู้ที่เคยผ่านการทำมาก่อนแล้วหลายครั้งมักจะไม่มีความจริงกลัวในการถูกจำคุกในเรือนจำ⁴⁰ การลงโทษจำคุกเพื่อแก้แค้นทดแทนความผิดที่ผู้กระทำได้กระทำลงไปก็หาเกณฑ์ชี้วัดไม่ได้อ้างว่าการจำคุกเป็นเวลาใดจึงจะเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำนั้น นอกจากนี้ในบางประเทศที่พัฒนาแล้วความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังในเรือนจำตลอดจนสภาพแวดล้อมไปเรือนจำยังมีความสมบูรณ์สะดวกสบายยิ่งกว่าสภาพความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศด้อยพัฒนาอีกหลายประการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเน้นหนักวัตถุประสงค์ของการลงโทษจำคุกเพื่อแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิดที่ลดน้อยลง ส่วนการลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดเพื่อตัดออกจากสังคมซึ่งน่าจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้อย่างดี ก็ยังมีข้อสังเกตว่าจากกระบวนการลงโทษในรูปแบบและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บังคับใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบันทำให้โทษจำคุกเอื้อต่อการ ตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคมเพียงชั่วคราวเท่านั้น

³⁹ นที จิตสง่า, *หลักทัณฑ์วิทยา: หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ราชทัณฑ์, 2540), หน้า 119.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน.

3.2 ประเภทของโทษจำคุก

โทษจำคุก⁴¹ เป็นโทษหลักที่บรรดาประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนำมาใช้เป็นมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดนับแต่ในอดีต โดยการคุมขังผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่คุมขังของรัฐ เช่น เรือนจำ (ทัณฑสถาน) เป็นต้น เพื่อจำกัดเสรีภาพทางร่างกายของผู้กระทำความผิด อย่างไรก็ตามโทษจำคุกจะนำมาใช้โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น โดยไม่รวมไปถึงผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล เว้นเสียในกรณีที่กฎหมายได้กำหนดให้มีอำนาจในการลงนามแทนนิติบุคคลนั้นต้องมีความรับผิดชอบทางอาญา

หากพิจารณาโทษจำคุกจากระยะเวลาการลงโทษ สามารถจำแนกประเภทของโทษจำคุกออกได้เป็น 2 ประเภทคือ โทษจำคุกตลอดชีวิต และโทษจำคุกโดยมีกำหนดระยะเวลา กล่าวได้ว่า โทษจำคุกตลอดชีวิต เป็นโทษที่มีวัตถุประสงค์ตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมตลอดชีวิต และในทางปฏิบัติผู้ต้องโทษจำคุกตลอดก็ยังมีโอกาสได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากมีการลดโทษ การพักโทษ และการให้อภัยโทษ เป็นต้น ซึ่งในส่วนของโทษจำคุกโดยมีกำหนดระยะเวลาเป็นโทษที่มีวัตถุประสงค์ตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพียงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกเข็ดหลาบและสำนึกในความผิดที่ได้กระทำไป ดังนั้นผู้รับโทษจึงสามารถคาดหมายได้ว่าตนเองจะได้รับการปล่อยตัวเมื่อใด⁴² เมื่อพิจารณารูปแบบในการกำหนดโทษจำคุกตามกฎหมายอาญา สามารถจำแนกรูปแบบการกำหนดโทษไว้ได้ดังนี้

- 1) โทษจำคุกที่กฎหมายกำหนดเฉพาะโทษชั้นสูง เช่น ความผิดที่มีระวางโทษไม่เกิน 5 ปี คือศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุกผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 1 วัน ถึง 5 ปี
- 2) โทษจำคุกที่กฎหมายกำหนดโทษชั้นต่ำและโทษชั้นสูง เช่นความผิดที่มีระวางโทษตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 5 ปี คือศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุกผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 5 ปี แต่ในกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ศาลศาลอาจกำหนดโทษผู้กระทำความผิดต่ำกว่า 6 เดือนได้

⁴¹ วรณัฐ ส้าภาเงิน, แนวทางในการนำมาตราการอื่นแทนการลงโทษจำคุกมาใช้เป็นทางเลือกในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรังสิต, 2560), หน้า 13.

⁴² อรรถศรี อธิกิจ, มาตราการบริการสังคมกับโทษในคดีอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), หน้า 23.

3) โทษจำคุกที่กฎหมายกำหนดทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ เช่นความผิดที่ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ปรับไม่เกิน 10,000 บาท คือศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุกผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 1 วัน ถึง 1 เดือน และโทษปรับตั้งแต่ 1 บาท ถึง 10,000 บาท

4) โทษจำคุกที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำผิดตามกฎหมายต้องระวางโทษจำคุก หรือโทษปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ คือศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุก หรือโทษปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรอาจใช้ดุลพินิจลงโทษจำคุกเพียงสถานเดียวก็ได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 20 แต่จะลงโทษปรับสถานเดียวไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีโทษที่ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับเป็นโทษจำคุกและโทษปรับที่มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ศาลสามารถยกโทษจำคุกดังกล่าวได้โดยให้ลงโทษปรับเพียงสถานเดียวไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 55

3.3 สถิติผู้ต้องขังในเรือนจำ

จากสถิติของราชทัณฑ์ซึ่งได้ทำการสำรวจเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2562 พบว่ามีนักโทษเด็ดขาดทั่วประเทศทั้งสิ้น 307,164 คน ขณะที่ศักยภาพของเรือนจำรองรับนักโทษได้เพียง 122,047 คน⁴³ เท่านั้น ทำให้เกิดสภาพความแออัดในเรือนจำ นำมาซึ่งปัญหาในหลายด้านอาทิเช่น ปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ปัญหาด้านสุขอนามัย และการควบคุมสอดส่องดูแล เป็นต้น

3.4 ระยะเวลาเกี่ยวกับโทษจำคุก

โทษจำคุกระยะสั้นในงานวิจัยเรื่องนี้ หมายถึง โทษจำคุกที่มีกำหนดโทษสูงสุดไม่เกิน 3 ปี ซึ่งถ้าพิจารณาจากการกระทำความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษจากสถิติของกรมราชทัณฑ์⁴⁴ ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562 พบว่า ผู้ต้องขังที่ได้รับโทษจำคุกเป็นโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน มีจำนวน 2,620 คน ของจำนวนนักโทษทั้งหมด 305,281 คน แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของผู้กระทำความผิดที่ศาลไม่สามารถรอกการลงโทษไม่ว่าจะเพราะไม่เข้าเงื่อนไขที่จะไม่รอกการลงโทษหรือเห็นสมควรไม่รอกการลงโทษเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมาก

⁴³ ไทยรัฐออนไลน์, แก๊งคนล้นคุก ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/1300752>.

⁴⁴ กรมราชทัณฑ์ รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์, "เอกสารรายงานสถิติข้อมูลผู้ต้องขังตามแบบ รท. 103 กรมราชทัณฑ์." สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2562 จาก <http://www.correct.go.th/rtnew103/filepdf/1573194919.pdf>.

หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีกในครั้งหลัง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ยังไม่เปิดช่องให้ศาลมีทางเลือกนอกจากการจำคุกผู้กระทำความผิด

3.5 ผลของการต้องโทษจำคุก

ปัญหาและอุปสรรคในการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษที่สำคัญ คือ ความรู้สึกและท่าทีของคนในสังคมโดยทั่วไปนั้นยังมีความรู้สึกรังเกียจและไม่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษมีชีวิตที่ดีขึ้นภายหลังจากที่พวกเขาได้รับการปล่อยตัวนั้นสังคมกับมองว่าเป็นการให้รางวัลแก่ผู้กระทำความผิดการทำบุญกุศลอันเป็นทานอันล้ำเลิศย่อมจะดีกว่าให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดให้พ้นโทษ ดังนั้นในการกลับสู่สังคมหากสังคมไม่ยอมรับหรือเปิดโอกาสให้บุคคลที่เคยประพฤติผิดเหล่านี้ได้กลับตนเป็นพลเมืองดีก็เท่ากับว่าสังคมพยายามผลักดันให้บุคคลเหล่านี้มีจิตสำนึกไปในทางที่เป็นภัยต่อส่วนรวมมากขึ้น ผลของการต้องโทษจำคุกมีดังนี้⁴⁵

3.5.1 ผลของคำพิพากษาลงโทษจำคุก

แม้การลงโทษจำคุกจะเป็นรูปแบบการลงโทษที่ยังจำเป็นและมีการบังคับใช้อย่างแพร่หลาย แต่ในอีกด้านหนึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทั้งหลายพากำลังพิจารณาการอย่างวิตกกังวลถึงความล้มเหลวของระบบการดูแลผู้กระทำความผิดในเรือนจำเพราะการลงโทษจำคุกได้ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากผลที่ควรจะเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษจำคุกอันส่งผลกระทบต่อตัวผู้กระทำความผิดที่นอกเหนือไปจากการสูญเสียเสรีภาพแล้วยังมีผลต่อการกลับคืนสู่สังคมอีกครั้งหนึ่งซึ่งผลคำพิพากษาลงโทษจำคุกก็ไม่ได้สิ้นสุดลงไปตามโทษที่เขาได้รับผู้พ้นโทษจำคุกก็ยังต้องได้รับความยากลำบากและความทุกข์จากการที่ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่น นอกจากนี้ผลของการลงโทษจำคุกยังส่งผลกระทบต่อไปยังครอบครัวและผู้กระทำความผิดตลอดจนสังคมหลายประการกล่าวคือ ผลของคำพิพากษาลงโทษจำคุกในขณะที่ผู้ต้องหารับโทษอยู่ การถูกลงโทษจำคุกนั้นย่อม หมายถึง การถูกจำกัดเสรีภาพซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ต้องขังรวมถึงกระทบต่อสังคมและผู้เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังด้วย

⁴⁵ ฐาปกรณ์ เทียงธรรม, การใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษ: ศึกษาเฉพาะกรณีการรอกการลงโทษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติ, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556), หน้า 14.

3.5.2 ผลทางเศรษฐกิจ

การถูกจำกัดเสรีภาพทำให้ผู้ต้องขังขาดโอกาสในการที่จะประกอบอาชีพเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจ ผู้ต้องขังและครอบครัวที่ขาดกำลังแรงงานในการหาเลี้ยงครอบครัวเสมือนการลงโทษแก่บุคคลอื่นซึ่งมิได้กระทำผิดด้วย

3.5.3 ผลทางสังคม

การถูกตัดขาดจากสังคมภายนอกทำให้ผู้ต้องโทษไม่รู้เห็นถึงความเคลื่อนไหวและความเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นผลให้ตามไม่ทันกับยุคสมัยของสังคมก่อให้เกิดความรู้สึกขาดความมั่นใจในตนเองและการติดต่อในสังคมของผู้ต้องขังเรือนจำอาจเกิดการถ่ายทอดเรียนรู้ในระหว่างผู้ต้องขังด้วยกันโดยเฉพาะจากผู้กระทำผิดวิสัยทำให้ผู้ต้องโทษรับเอาสิ่งที่เลวร้ายไปมากกว่าที่เขาเคยได้รับโทษก่อนต้องโทษ

3.5.4 ผลของคำพิพากษาลงโทษจำคุกต่อผู้พ้นโทษ

แม้ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกจะได้รับโทษจำคุกในเรือนจำมาพอเพียงเกี่ยวกับการชดใช้การกระทำผิดของเขาแล้วก็ตามผู้พ้นโทษยังคงได้รับการตราหน้าว่าเป็นคนชั่วและสังคมได้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างเสื่อมเกียรติผลที่ผู้ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษายังคงได้รับหลังจากพ้นโทษคือ การถูกกลอนสิทธิโดยบัญญัติของกฎหมาย

4. การหลีกเลี่ยงโทษจำคุก

การหลีกเลี่ยงโทษจำคุก หมายถึง เป็นการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกและผลร้ายจากการใช้วิธีจำคุกที่มนุษย์ทั่วไปพยายามหลีกเลี่ยงให้ไกลที่สุด ในขณะที่รัฐจำเป็นต้องบังคับให้บุคคลเหล่านั้นรับเอาผลบางอย่างจากการกระทำผิดไป แต่รัฐก็เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้โดยการหลีกเลี่ยงจากวิธีการจำคุกมาใช้บทลงโทษที่เหมาะสมจากการกระทำที่หลงผิดไม่เป็นอาชญากรโดยสันโดษ⁴⁶

โทษจำคุกเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพที่สุดที่จะทำให้ผู้ต้องโทษกลับตนเป็นคนดี ฉะนั้นการวางโทษขั้นต่ำน้อยมากยังไม่สอดคล้องกับหลักทัณฑ์วิททยาเพราะกรณีจะไม่สามารถใช้กับการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁴⁷ เนื่องจากจำเลยที่จะทำความผิดจะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูให้สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ตั้งนั้นในทางวิชาการนักนิติศาสตร์เห็นพ้องต้องการว่าควร

⁴⁶ วัชรภรณ์ จิตรชุม, การหลีกเลี่ยงโทษจำคุกโดยงานคุมประพฤติ: ศึกษาเฉพาะอัตราโทษการรอการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2545), หน้า 33.

⁴⁷ อุทิศ สุภาพ, "การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลยุติธรรม," บทบัณฑิต ปีที่ 62, ฉบับที่ 2 (ธันวาคม 2549): หน้า 734.

เสียงโทษจำคุกกระยะสั้น เพราะเหตุที่ว่าโทษจำคุกกระยะสั้นไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำ ความผิดได้เนื่องจากระยะเวลาที่สั้นเกินไปที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำ ความผิดได้ ทั้งยังส่งผลเสียอีกมากมายในการจำคุกจำเลยกระยะสั้น เหตุนี้กฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ จึงบัญญัติถึงวิธีการเสียงโทษจำคุกกระยะสั้นซึ่งวิธีการเสียงโทษของประเทศต่าง ๆ มีความ แตกต่างออกไป⁴⁸ นอกจากนี้ยังอาจหมายถึงการใช้มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแทน การลงโทษผู้กระทำผิดก่อนเข้าสู่เรือนจำ เช่น การรอลงอาญา หรือการลงโทษปรับเป็นต้น ทำให้ผู้กระทำผิดไม่ต้องถูกจำกัดอิสรภาพ⁴⁹

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยวิธีการเสียงโทษจำคุกนั้น เป็นมาตรการในการ เปียงเบนตัวผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการเสียง โทษจำคุกจะมีการกำหนดเงื่อนไขที่ศาลผู้พิพากษาโทษให้แก่ผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมเป็นกรณี เพื่อเป็นการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด เพราะการ บำบัดหรือฟื้นฟูนั้นผู้กระทำผิดอาจต้องใช้วิธีการที่แตกต่างกัน เช่น กรณีที่ศาลมีดุลยพินิจ ในการรอลงโทษหรือรอลงการกำหนดโทษให้แก่จำเลย กฎหมายกำหนดให้ศาลสามารถ กำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติ หรือให้จำเลยทำงานบริการสาธารณะ ตัวผู้กระทำผิด หรือจำเลยไม่ต้องรับโทษจำคุก หรือศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยมารายงานตัวต่อเจ้าพนักงานคุม ประพฤติ ซึ่งการใช้มาตรการเสียงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดมักใช้กับผู้กระทำผิดครั้งแรก มิใช่ผู้กระทำผิดติดเป็นนิสัยหรือโดยสันดาน การกระทำผิดอันเกิดจากความ พลาดพลั้งหรือพลั้งเพลอ ซึ่งผู้กระทำไม่สมควรได้รับการลงโทษจำคุก หรืออาจเป็นกรณีที่ ผู้กระทำผิดแม้ด้วยจงใจ หากแต่เป็นการกำหนดโทษจำคุกกระยะสั้นซึ่งหากปล่อยให้ ผู้กระทำผิดดังกล่าวต้องรับโทษอยู่ในเรือนจำ อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลนั้นมากกว่าการ เสียงโทษจำคุกนั้น การลงโทษจำคุกทำให้ผู้กระทำผิดสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้คน ในสังคมโดยปกติ และเป็นผลดีแก่ผู้กระทำมากกว่าปล่อยให้ผู้กระทำถูกลงโทษจำคุก โดยเหตุที่ การลงโทษจำคุกกระยะสั้นไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อตัวผู้กระทำผิดทั้งโทษทางอาญามีอยู่หลาย ประเภท ให้ศาลเลือกใช้กับผู้กระทำผิดตามความร้ายแรงแห่งการกระทำผิดและ ส่วนตัวของผู้กระทำผิด โดยมีวัตถุประสงค์ของการเสียงโทษจำคุกดังนี้

⁴⁸ หยุต แสงอุทัย, *กฎหมายอาญา ภาค 1*, พิมพ์ครั้งที่ 16 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), หน้า 178.

⁴⁹ อาริษา มณีสว่าง, *การคุมประพฤติ: ศึกษาการเสียงโทษจำคุกโดยการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550), หน้า 27.

4.1 เพื่อเป็นการลดความเสียหายของโทษจำคุกระยะสั้น หรือลบบรรณมลทินแก่ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดสุโทษจากการถูกขังในเรือนจำ และเป็นการลดโอกาสในการเรียนรู้หรือถ่ายทอดเทคนิคอาชญากรรมจากผู้ต้องขังที่เป็นอาชญากรอาชีพ

4.2 เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้ใช้ชีวิตในชุมชนอย่างอิสระ โดยได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ที่คอยควบคุมดูแลและให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้กระทำความผิดนั้นสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ตามปกติ และประกอบอาชีพอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ อีกทั้งยังทำให้ผู้กระทำความผิดได้ทราบความเปลี่ยนแปลงของโลก และไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับสังคมในเรือนจำ

4.3 เพื่อลดความแออัดมากเกินไปของสถานที่คุมขัง โดยเรือนจำควรเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดที่ร้ายแรงที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งต้องควบคุมตัวไว้เพื่อตัดออกจากสังคมเป็นเวลานาน อันจะทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยมากขึ้น

4.4 เพื่อช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐที่ต้องนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้ต้องขังบางประเภทที่ไม่จำเป็น เช่น ผู้กระทำความผิดเล็กน้อย หรือการกระทำความผิดโดยพลาดพลังไป หรือการกระทำความผิดไปเพราะมีเหตุจำเป็นต่าง ๆ มิได้เกิดจากจิตใจชั่วร้าย ซึ่งหากใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถเข้าสู่สังคม ทำมาหาเลี้ยงตนและครอบครัวต่อไปได้ ทำให้รัฐไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้กระทำความผิดประเภทนี้รวมมีครอบครัวบุคคลดังกล่าวด้วย

5. หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นกระบวนการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชีวิต “คน” หรือ “มนุษย์” ซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิตามธรรมชาติและตามกฎหมายเสมอและปราศจากการคุ้มครองรับรองจากรัฐไม่ได้ ความยุติธรรมเกิดขึ้นเองไม่ได้ ต้องอาศัยระบบและกระบวนการทางกฎหมาย และระบบและกระบวนการทางกฎหมายที่แปรผันตามคนที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม⁵⁰

ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบกันแล้วจะพบว่า หลักลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล ตรงกันกับหลักความชั่ว (Nulla poena culpa) และหลักการลงโทษให้ได้สัดส่วน ซึ่งส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างถูกต้องชอบธรรมตามหลักนิติธรรมอย่างแท้จริงสิ่งสำคัญที่ตอบสนองหลักทั้งหลายเหล่านี้ คือ “ ผู้พิพากษา ” เป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนัก

⁵⁰ ลาวินธ์ อ่อนโหม, การกำหนดโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2560), หน้า 16.

พยานหลักฐานทั้งปวงและพิพาทษา ดังนั้นผลสำเร็จของความยุติธรรมจึงต้องทำให้ผู้พิพากษาในคดีได้รับรู้ข้อเท็จจริงในคดีทั้ง 2 ประการ⁵¹ดังนี้

ประการแรก ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือที่เรียกว่าข้อหาอย่างถูกต้องแท้จริง

ประการสอง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิหลังของผู้กระทำความผิด

การส่งผ่านข้อมูลข้อเท็จจริงทั้ง 2 ประการ จากชั้นสอบสวนฟ้องร้องไปสู่การพิจารณาพิพากษาจึงต้องการความมีภาวะวิสัย ตรวจสอบได้ เป็นข้อเท็จจริงที่ตรงไปตรงมา ผู้ต้องหาได้รับการคุ้มครองตามหลักประกันของกฎหมายวิธีพิจารณาหลักสิทธิมนุษยชน (Fair trial) ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันหรือแทรกแซงด้วยอำนาจโดยมิชอบทั้งปวง

การลงโทษตามหลักการนี้ จะต้องมีการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำผิด โดยคำนึงถึงความเป็นจริงที่ว่ามนุษย์ในแต่ละบุคคลมีความสามารถในการรับผิดชอบที่ไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้บางกรณีที่ควรผู้กระทำความผิดควรจะได้รับ การลดโทษหรือไม่ต้องรับโทษเลย⁵² การทำให้ผู้กระทำผิดได้รับความยากลำบากหรือได้รับผลร้ายนั้น ในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดบางกรณีก็ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด ซึ่งไม่สามารถทำให้ผู้กระทำผิดมีประพฤติดีขึ้นได้⁵³

การลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดของตัวผู้กระทำความผิด มีแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การที่การกระทำของมนุษย์เกิดจากบุคลิกลักษณะของผู้กระทำผิดและพฤติการณ์ ซึ่งอาจเป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เป็นปัจจัยที่มีผลทำให้บุคคลใช้ในการตัดสินใจเพื่อที่จะกระทำความผิด ดังนั้นบุคคลแต่ละคนจึงต้องปรับบุคลิกลักษณะของตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ เพราะเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอยู่ตลอดเวลา และบุคคลแต่ละบุคคลย่อมไม่สามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เหมือนกัน เพราะบุคคลแต่ละคนต่างมีบุคลิกและลักษณะ หรือส่วนที่ประกอบของบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันไป

⁵¹ ธาณี วรภัทร์, **มาตรการบังคับทางอาญา**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557), หน้า 65.

⁵² Raymond Saleilles, **The Individualization of Punishment** (Patterson Smith Reprint Series in Criminology: Law Enforcement and Social Problems 1968), pp. 177-179.

⁵³ อีราลลิตี สุขสมจิตวิชัย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.

ดังนั้นแบบความประพฤติของบุคคลแต่ละคนก็ย่อมมีลักษณะแตกต่างกันไปด้วยซึ่งอาจเป็นไปได้ในทางเข้ากับสังคมหรือเป็นปฏิกิริยาต่อสังคม⁵⁴

สิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลในการกระทำผิด โดยสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกระตุ้นการตัดสินใจของบุคคลในการกระทำผิด ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีความคิดที่จะกระทำผิดอยู่แล้วหรือไม่ก็ตาม ซึ่งถูกต้องแล้วมนุษย์จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย การตัดสินใจของบุคคลจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆอย่าง เช่น สังคม จิตวิทยา วิทยาศาสตร์ เป็นต้น และการตัดสินใจของบุคคลเพื่อกระทำการใด ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางจิตใจของบุคคลแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล⁵⁵ สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มากระตุ้นให้คนกระทำผิด ดังนั้นการกระทำผิดของบุคคลจึงมีสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่มีการค้าขายยาเสพติดอยู่ทั่วไปจะเกิดความเคยชิน หรือมีภาระต้องรับผิดชอบเลี้ยงดู จึงทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ หรือเกิดความจำเป็นที่จะต้องค้าหรือเป็นผู้ส่งยาเสพติดขึ้นมาเป็นต้น ประกอบกับอิสระและเสรีภาพเป็นสิ่งสำคัญและมีอยู่ในการกระทำของบุคคลทุกคน ฉะนั้นบุคคลจะต้องเลือกกระทำ ความผิดหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของบุคคลเป็นสำคัญ

ความมุ่งหมายของการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล

ความมุ่งหมายของการลงโทษ คือ การลงโทษนั้นจะต้องเป็นการลงโทษโดยคำนึงถึงธรรมชาติของผู้กระทำผิดหรืออาชญากรเป็นสำคัญ มิใช่ลงโทษโดยคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ⁵⁶ การลงโทษที่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องเป็นการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด และการกระทำผิด ทำให้ผู้กระทำผิดรวมทั้งผู้อื่นในสังคมสามารถอยู่

ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข และเป็นการลงโทษในการกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด เนื่องจากเป้าหมายสูงสุดของการลงโทษคือความเสมอภาคกันในกฎหมาย ฉะนั้นการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำผิดกระทำได้อีกเมื่อมีการปรับปรุงวัตถุประสงค์ในการลงโทษโดยกำหนดให้กฎหมายมีความยืดหยุ่น

⁵⁴ อัจฉริยา ชูตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557), หน้า 136.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137.

⁵⁶ Raymond Saleilles, *The Individualization of Punishment*, pp. 8–10.

การลงโทษให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดมีความมุ่งหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งพฤติการณ์แวดล้อมของคดี โดยไม่ละเลยข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันในแต่ละคดี ดังนั้นการลงโทษโดยมีความมุ่งหมายไปถึงอุปนิสัยและบุคลิกลักษณะจึงตรงข้ามกับการลงโทษที่มุ่งจะทดแทนโดยไม่คำนึงถึงการกระทำในอดีตและสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตและการที่จะให้ความมุ่งหมายในเรื่องการลงโทษสามารถนำมาใช้กับผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสมจำเป็นจะต้องยอมรับเอาธรรมชาติและบุคลิกลักษณะอุปนิสัยใจคอของผู้กระทำผิดมาใช้บังคับ เพื่อให้เกิดการลงโทษที่เป็นธรรม และสามารถแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กับตนเป็นคนดีได้ โดยไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก แต่ถ้าอาชญากรรมนั้นอาจปรับปรุงแก้ไขให้กับตนเป็นคนดีได้นั้นจะต้องใช้วิธีการกำหนดโทษที่รุนแรง เพื่อเป็นการป้องกันผลประโยชน์ของคนในสังคมจากอาชญากรรม การดัดแปลงการลงโทษบุคคลให้เหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดจึงมีความสำคัญต่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดและเป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วยปัจจุบันได้เรียกหลักการลงโทษดังกล่าวที่ว่า หลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับบุคคล (Individualization)

6. การกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญา

การกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาที่จะกล่าวถึงในงานวิจัยเล่มนี้ ประกอบด้วย

6.1 การกระทำความผิดโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

ในการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยประมาทนี้เป็นเรื่องการลงโทษผู้ที่มีได้กระทำโดยเจตนาจึงเป็นข้อยกเว้นจากหลักทั่วไปของกฎหมายอาญา จึงต้องมีผลเสียเกิดขึ้นและมีกฎหมายกำหนดไว้ ถ้าความผิดใดกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ลงโทษการกระทำได้โดยประมาทก็จะลงโทษบุคคลได้ก็เฉพาะเมื่อเขากระทำโดยเจตนาเท่านั้น การกระทำโดยประมาทจะถูกลงโทษได้ก็เฉพาะในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้นความผิดที่ผู้กระทำต้องรับผิดชอบได้กระทำโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญามีดังนี้คือ

- 1) เจ้าพนักงานปล่อยให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้นไปโดยประมาทตาม มาตรา 205
- 2) ทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาทตามมาตรา 225
- 3) ก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชนโดยประมาทตามมาตรา 239
- 4) ทำให้ตายโดยประมาทตามมาตรา 291
- 5) ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายสาหัสโดยประมาทตามมาตรา 300

6) หนองเหนียวกักขังผู้อื่นโดยประมาทตามมาตรา 311

7) ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายโดยประมาทตามมาตรา 390

(ความผิดลหุโทษ)

6.2 การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดลหุโทษ⁵⁷ หมายถึง ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับความผิดลหุโทษนั้น ได้แก่ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อาจจะกระทำต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลหรือต่อเจ้าพนักงานการทำให้เสียความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสาธารณะหรือศีลธรรมซึ่งไม่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงแต่อย่างใด โดยมีหลักเกณฑ์ทั่วไปเหมือนกับความผิดอื่น ความผิดลหุโทษในการกระทำโดยไม่เจตนาก็เป็นความผิดเว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีใจความให้เห็นเป็นอย่างอื่น

ความผิดลหุโทษแม้จะยอมความไม่ได้เพราะรัฐเป็นผู้เสียหายแต่ความผิดก็ไม่ได้ร้ายแรงเหมือน กับ เป็นอาญาแผ่นดินกฎหมายจึงให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการเปรียบเทียบปรับว่ากล่าวตักเตือนหรือไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทให้ยุติลงได้โดยไม่ต้องดำเนินคดีให้ถึงศาลเสมือนกับการยอมความกับเจ้าพนักงานซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐนั่นเองหากไม่ยอมให้เปรียบเทียบปรับก็ต้องไปศาล ความผิดลหุโทษนี้อาจมีได้ตามกฎหมายอื่นอีกเช่น พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองพ.ศ. 2535 เป็นต้น

ความผิดลหุโทษที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษแบ่งตามลักษณะความผิดได้ 7 กรณี ได้แก่

1.1) ความผิดต่อความปลอดภัยของร่างกาย ได้แก่ความผิดมาตรา 290 มาตรา 291 มาตรา 292,มาตรา มาตรา297 และมาตรา 298

1.2) ความผิดที่เป็นภัยต่อชีวิตและร่างกาย ได้แก่ความผิดตามมาตรา 371 มาตรา 373 มาตรา377 มาตรา 379

1.3) ความผิดต่อเกียรติ ได้แก่ความผิดมาตรา 393

⁵⁷ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560), หน้า 317.

1.4) ความผิดเกี่ยวกับการทำความเสียหายต่อกรรมสิทธิ์ ได้แก่ความผิด
ใน มาตรา394 มาตรา 395

1.5) ความผิดเกี่ยวกับศีลธรรมอื่น ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 374 มาตรา
381 มาตรา 382 และ มาตรา288

1.6) ความผิดเกี่ยวกับการก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน ได้แก่
ความผิดมาตรา 370 มาตรา 372 มาตรา 375 มาตรา 376 มาตรา 378 มาตรา 380 มาตรา
384 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 389 มาตรา 396

1.7) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ได้แก่ความผิดในมาตรา 367 มาตรา 368
มาตรา 369

2) การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษแบ่งตามอัตราโทษมี 5 กรณี ได้แก่

2.1) อัตราโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท ได้แก่ความผิดในมาตรา 367
มาตรา 370 และมาตรา 371สำหรับมาตรา 371 ในริบอาวุธด้วย

2.2) อัตราโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ได้แก่ความผิดในมาตรา 396
มาตรา 372 มาตรา 373 มาตรา 375 มาตรา378 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387
มาตรา 388 มาตรา 395 มาตรา 396 และมาตรา 397 วรรคหนึ่ง

2.3) อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 วัน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้ง
จำทั้งปรับ ได้แก่ความผิดในมาตรา 368 วรรคแรก มาตรา มาตรา 376 และมาตรา 379

2.4) ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาท หรือทั้งจำ
ทั้งปรับ ได้แก่ความผิดใน มาตรา368 วรรคสอง มาตรา374 มาตรา 377 มาตรา 380 มาตรา
381 มาตรา 382 มาตรา 383 มาตรา 384 มาตรา 389 มาตรา 390 มาตรา 392 มาตรา393
มาตรา 394 มาตรา 397 วรรคสอง และมาตรา 398

2.5) อัตราโทษจำคุกไม่เกิน1 เดือน และปรับไม่เกิน 10,000 บาทได้แก่
ความผิดในฐานะมาตรา 397 วรรคสาม

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความผิดที่ได้กระทำให้โดยประมาท หรือ
ความผิดลหุโทษ เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นครั้งแรกโดยมีโทษจำคุกแต่ได้รับโอกาสในการรอ
การลงโทษ การได้รับโอกาสในการรอการลงโทษหมายความว่าผู้กระทำความผิดไม่เคยได้รับ
โทษจำคุกมาก่อน เมื่อมากระทำความผิดในครั้งหลังกฎหมายเปิดโอกาสให้สามารถรอการ
ลงโทษได้อีก

6.3 การกระทำความผิดโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 6 เดือน

กระทำโดยเจตนา เป็นการกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น การกระทำความผิดโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 6 เดือนที่ไม่ใช่ความผิดลหุโทษได้แก่ มาตรา 137 ความผิดฐานแจ้งความเท็จ มาตรา 168 ความผิดฐานขัดขึ้นคำบังคับตามกฎหมาย มาตรา 170 ความผิดฐานขัดขึ้นหมายหรือคำสั่งของศาลให้มาให้อภัยคำให้มาเบิกความหรือให้ส่งทรัพย์หรือเอกสารใดในการพิจารณาคดี มาตรา 171 ความผิดฐานขัดขึ้นคำสั่งของศาลให้สาบาน ปฏิญาณ ให้อภัยคำหรือเบิกความ มาตรา 195 ความผิดฐานหลบหนีจากสถานพยาบาลซึ่งศาลสั่งให้คุมตัวไว้ มาตรา 196 ความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาลซึ่งได้สั่งไว้ในคำพิพากษา มาตรา 197 ความผิดฐานขัดขวางการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงาน

6.4 การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญา

ตัวอย่างพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญา

1) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 เช่น

มาตรา 91 บัญญัติว่า⁵⁸ “ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 3 ปีหรือปรับตั้งแต่ 10,000 บาท ถึง 60,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 92 บัญญัติว่า⁵⁹ “ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ” ดังนั้น ผู้ใดเสพกัญชา ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ เช่น เอากัญชาผสมบุหรี่ยาสูบ หรือเสพกัญชาโดยใช้บ้องกัญชา ถือว่าผู้นั้นมีความผิดฐานเสพยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท

⁵⁸ มาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

⁵⁹ มาตรา 92, เรื่องเดียวกัน.

- 2) พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เช่น
 มาตรา 5 บัญญัติว่า⁶⁰ “ผู้ใดเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ที่มี
 มาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะ และมาตรการนั้นมิได้มีไว้สำหรับตน ต้องระวางโทษ
 จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”
- 3) พระราชบัญญัติ คຸ່ມครองผู้บริโภค⁶¹ เช่น มาตรา 47 เป็นต้น

การรอกการลงโทษ

การลงโทษผู้กระทำความผิดในสมัยโบราณจนถึงศตวรรษที่ 19 มุ่งลงโทษโดยถือว่าการ
 เป็นการแก้แค้นหรือยิ่งมากกว่าการแก้ไขฟื้นฟู ฉะนั้นการกระทำผิดส่วนมากจะได้รับการ
 ลงโทษอย่างรุนแรงและอย่างน้อยที่สุดก็ถูกลงโทษจำคุกซึ่งผลของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนั้น
 มีแต่จะทำให้ผู้กระทำความผิดประทุติตนเป็นอาชญากรมากยิ่งขึ้นจากสถานการณ์ดังกล่าวนี้
 จึงทำให้ความเชื่อในวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดลดลง และหันไปหาวิธีการปฏิบัติต่อ
 ผู้กระทำผิดอย่างมีมนุษยธรรมและเป็นรายบุคคลมากยิ่งขึ้น โดยเปลี่ยนแนวความคิดจาก
 วิธีการลงโทษมาเป็นวิธีการแก้ไขบำบัดและจากการจำคุกมาเป็นวิธีการเลี้ยงโทษจำคุก⁶²

1. แนวคิดในการรอกการลงโทษ

“รอกการลงโทษ” คือ วิธีการที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด และได้กำหนด
 โทษที่จะลงแก่จำเลยแล้ว แต่ยังให้รอกการลงโทษไว้ก่อน⁶³ และถือได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งใน
 กระบวนการยุติธรรมอาญาทางเลือก (alternative criminal justice) ที่นำมาใช้เพื่อเบี่ยงเบน
 หรือหันเห (diversion) คดีออก จากกระบวนการยุติธรรมอาญากระแสหลัก (conventional
 criminal justice) กระแสหลัก คือการให้อำนาจดุลพินิจ (discretion) ที่จะใช้วิธีการ หรือ
 มาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสมกว่าแทนการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมอาญารูปแบบปกติ
 (กระบวนการยุติธรรมอาญารูปแบบปกติ คือกระบวนการยุติธรรมอาญาที่เริ่มต้นตั้งแต่ชั้น
 พนักงานสอบสวน ต่อไปที่ชั้น พนักงานอัยการต่อไปที่ชั้นศาล และจบท้ายที่ชั้นราชทัณฑ์)
 วิธีการนี้มีแนวความคิดเน้นหนักไปที่การแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation) ผู้กระทำความผิดที่ไม่

⁶⁰ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

⁶¹ มาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติคຸ່ມครองผู้บริโภค พ.ศ.2562

⁶² นันทิพัทธ์ นุญทวี, ปัญหาการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า 50.

⁶³ หุตุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1 พิมพ์ครั้งที่16, เรื่องเดียวกัน, หน้า 192.

สมควรถูกส่งตัวเข้า สู่ระบบเรือนจำให้ได้มีโอกาสกลับตัวกลับใจเป็นคนดีภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้อำนาจ⁶⁴

การรอกการลงโทษเป็นวิธีการที่รัฐเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิด เป็นการเลียงโทษจำคุกระยะสั้นมาใช้มาตรการสำหรับผู้ที่ต้องโทษจำคุกที่ไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษได้ แทนการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่เรือนจำซึ่งอาจส่งผลร้ายต่อผู้กระทำความผิดมากขึ้น เช่น การเรียนรู้พฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้กระทำความผิดร้ายแรงในเรือนจำ เป็นต้น และการจำคุกระยะสั้นไม่อาจทำการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวได้โดยสมบูรณ์ระหว่างอยู่ในเรือนจำ⁶⁵ โดยแบ่งแนวคิดเกี่ยวกับการรอกการลงโทษได้ 2 แนวคิด⁶⁶

แนวคิดที่ 1 การรอกการลงโทษเป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการคืนคนดีกลับสู่สังคมมากกว่าคนที่เคยจำคุกมาก่อนมีโอกาสที่จะแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมกลับตัวเป็นพลเมืองดี กลับไปอยู่กับครอบครัวและสังคม

แนวคิดที่ 2 การรอกการลงโทษเป็นการเลียงโทษจำคุกในระยะสั้น เพื่อกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดเลียนแบบพฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้ต้องขังในเรือนจำหากผู้กระทำความผิดมีประวัติที่ไม่ดีติดตัว เมื่อพ้นโทษ ยากที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีและประกอบอาชีพโดยสุจริตได้ เนื่องจากสังคมไทยปัจจุบันยังไม่ยอมรับผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกกลับสู่สังคมได้อย่างปกติ

2. ประโยชน์ของการรอกการลงโทษ

สำหรับประโยชน์ของการรอกการลงโทษนั้นมีอยู่หลายประการด้วยกัน⁶⁷ ดังเช่น

- 1) ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสกลับตัวกลับใจเป็นคนดีแทนการที่จะต้องถูกลงโทษจำคุก
- 2) ป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดที่เริ่มเบี่ยงเบนในการกระทำความผิดขั้นต้น กลายเป็นพฤติกรรมอย่างถาวรหากต้องถูกลงโทษจำคุก

⁶⁴ ภาสกร ญาณสุธี, *กลวิธีรอกการลงโทษโดยคำพิพากษาศาลฎีกา* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อาชญาวิทยา, 2543), หน้า 8.

⁶⁵ สิทธิชัย ไม้แก้ว, *การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษ: ศึกษาปัญหาการให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557), หน้า 18.

⁶⁶ ทิพชญา วิริยะศิริ, "การนำแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยามาใช้ในการวางเกณฑ์รอกการลงโทษ," *บทบัญญัติ* ปีที่62, ฉบับที่4(ธันวาคม 2549): หน้า119.

⁶⁷ วิวรรณ ดำรงค์กุลพันธ์, "หลักเกณฑ์ใหม่ในการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ," *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์* ปีที่5, ฉบับที่2(กรกฎาคม - ธันวาคม 2560): หน้า 117.

- 3) ลดปัญหาความแออัดของจำนวนนักโทษในเรือนจำ
- 4) ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ถูกตีตรา (labeled) จากสังคมว่าเป็นผู้ที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน
- 5) เลี่ยงการลงโทษจำคุกซึ่งไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดต่างประเภท เช่น นักศึกษาลักหนังสือของเพื่อนเป็นครั้งแรกหากต้องถูกลงโทษจำคุกก็ทำให้นักศึกษาอนาคตเป็นต้น

การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทย

การรอกการลงโทษสำหรับประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2451 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 หลักการรอกการลงโทษจึงได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 41 และมาตรา 42 โดยเรียกว่า รอกการลงอาญา⁶⁸ เมื่อ พ.ศ. 2494 ได้มีการแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญาฉบับที่ 14 ให้วิธีการรอกการลงโทษมีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามหลักในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56

ต่อมาภายหลังได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 ได้มีการบัญญัติเรื่องการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษไว้ในมาตรา 56 โดยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 56 นี้ 3 ครั้ง คือพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2532 ,พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นการแก้ไขเรื่องเงื่อนไขคือการคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดและแก้ไขในเรื่องอัตราโทษที่เป็นหลักเกณฑ์ให้ศาลรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ และระยะเวลาในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ

⁶⁸ สิทธิชัย ไม้แก้ว, เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

1. หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทย (เดิม)⁶⁹

ภาพ 1 ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (เดิม)

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 “ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุก ไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้น มีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่ วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”

ตามบทบัญญัติมาตรา 56 (เดิม) หลักเกณฑ์มีดังนี้⁷⁰

- 1) มีการกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และคดีนั้นศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี
- 2) ไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- 3) เหตุที่ศาลจะนำมาใช้ประกอบดุลพินิจ และอ้างเพื่อรอกการลงโทษ ประกอบด้วย อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานี
- 4) ระยะเวลาที่ศาลจะรอกการลงโทษ ศาลจะกำหนดต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา

ตัวอย่าง กรณีที่ไม่สามารถรอกการลงโทษได้ตามมาตรานี้

คำพิพากษาฎีกา 7349/2548⁷¹ เมื่อปรากฏว่าคดีก่อนจำเลยได้รับโทษจำคุก ซึ่งมีใช้ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ การที่ศาลอุทธรณ์ไม่รอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยโดยให้เหตุผลว่ากรณีของจำเลยไม่อาจรอกการลงโทษได้ตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 จึงชอบแล้ว

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การรอกการลงโทษเดิมกฎหมายไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนในความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา แล้วมากระทำความผิดในครั้ง

⁶⁹ มาตรา 8 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2545

⁷⁰ วิวัชรธรรม คำรงค์กุลนันท์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 116.

⁷¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 7349/2548 ค้นวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-272480.html>.

หลัง ไม่ว่าจะความผิดในครั้งจะเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ

2. หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทย (ปัจจุบัน)⁷²

ภาพ 2 ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (ปัจจุบัน)

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(1) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะรับโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”

การศึกษาเล่มนี้จะทำการศึกษาลักษณะการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 หลักเกณฑ์มีดังนี้

1) มีกการกระทำความผิดซึ่งมีโทษ “จำคุก” หรือ “ปรับ” และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ

2) ผู้ที่จะได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษจะต้องเป็นบุคคลดังต่อไปนี้

2.1) ผู้นั้นต้องไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน

2.2) เป็นผู้ที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเคยได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน มาก่อน สามารถรอกการลงโทษในความผิดครั้งหลังได้ หรือผู้กระทำความผิดเคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษ

⁷² มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559

จำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีกโดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

3) เหตุที่ศาลจะใช้มาประกอบดุลพินิจและอ้างเพื่อรอกการลงโทษ ประกอบด้วย อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานี

4) ระยะเวลาที่ศาลจะรอกการลงโทษ ศาลจะกำหนดโทษจำคุกต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เพื่อให้โอกาสผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนแล้วมากระทำความผิดครั้งหลัง มีโอกาสกลับตัวโดยไม่ต้องจำคุก กฎหมายกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ถ้าในคดีนั้นศาลลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดสำหรับการกระทำความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและลหุโทษ แต่กฎหมายไม่เปิดช่องให้กับความผิดอาญาหรือความผิดอื่นที่มีโทษจำคุกทางอาญา ได้รับประโยชน์จากการแก้ไขหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษ

ตัวอย่าง กรณีที่ไม่สามารถรอกการลงโทษได้ตามมาตรา 56 (ปัจจุบัน)

ตัวอย่างที่ 1 คดีหมายเลขแดงที่ อม.107/2561⁷³

ผู้ถูกกล่าวหามีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 119 ลงโทษจำคุก 2 เดือน ผู้ถูกกล่าวหาให้การรับสารภาพ เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 1 เดือน ผู้ถูกกล่าวหาเคยได้รับโทษจำคุกเกิน หก เดือนมาก่อน อันมิใช่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ จึงไม่อาจรอกการลงโทษจำคุกผู้ถูกกล่าวหาได้

ตัวอย่างที่ 2 ผู้กระทำผิดสองรายอายุ 82 ปีและอายุ 70 ปี ที่ถูกดำเนินคดีข้อหาตัดไม้พะยูนในที่นาของตัวเอง แม้เป็นไม้พะยูนที่เกิดขึ้นในที่นาของตนเอง และถูกพายุพัดจนล้มขวางถนนทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้สัญจรผ่านไปมา เพื่อนำขยะไปที่ทิ้งที่บ่อขยะของชุมชน ได้ทำให้ชาวบ้านต้องขับซึรดอ้อมไปเข้ามาในที่ของผู้เสียหายจนได้รับความเดือดร้อน ผู้กระทำผิดจึงได้ไปแจ้งผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจสอบ เมื่อตรวจสอบแล้ว แต่ก็ไม่มีหน่วยงานใดมาตัดไม้ให้ ผู้กระทำความผิดจึงเข้าไปตัด เพื่อให้สามารถใช้เส้นทางได้ตามปกติ อีกทั้งไม้พะยูนก็ผุและปลวกขึ้นจึงคิดจะตัดไม้ไปทำฟืนแต่ไม้พะยูนเป็นไม้หวงห้าม คดีนี้รัฐจึงเป็น

⁷³ คดีหมายเลขแดงที่ อม.107/2561, เรื่องเดียว.

ผู้เสียหาย และเป็นคดีที่ยอมความไม่ได้ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷⁴

จากพฤติการณ์ดังกล่าวหากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกศาลสามารถรอการลงโทษได้ แต่หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า เมื่อตอนผู้กระทำความผิดอายุ 20 เคยรับโทษในความผิดที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน ความผิดที่ได้กระทำในครั้งศาลไม่สามารถรอการลงโทษได้

ตัวอย่างที่ 3 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6023/2560⁷⁵ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏตามรายงานการสืบเสาะและพินิจจำเลยของพนักงานคุมประพฤติว่า จำเลยเคยต้องโทษจำคุก 3 ปี 5 เดือน 24 วัน ในความผิดฐานชิงทรัพย์ ความผิดต่อเสรีภาพและความผิดต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืนและพันโทมาแล้วไม่ถึง 5 ปี แล้วมากระทำความผิดอีก แม้คดีนี้เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทก็ไม่เข้าเงื่อนไขของมาตรา 56 (2)(3) ที่ศาลจะรอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยได้

ตัวอย่างที่ 4 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7503/2561⁷⁶ จำเลยที่ 1 ซึ่งพ้นโทษในคดีก่อนเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2554 นับถึงวันกระทำความผิดคดีนี้แม้จะเกินกว่า 5 ปีก็ตาม แต่เมื่อมากระทำความผิดคดีนี้ซึ่งไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ จึงไม่อยู่ในเงื่อนไขตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ที่จะรอการกำหนดโทษให้ได้ ส่วนจำเลยที่ 2 ซึ่งพ้นโทษในคดีก่อนเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2556 และกลับมาก่อทำความผิดในคดีนี้อีกเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2560 จึงยังพ้นโทษมาไม่เกิน 5 ปี ทั้งความผิดในคดีก่อนคือคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 837/2552 และความผิดคดีนี้ต่างก็ไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ โดยโทษจำคุกในคดีก่อนมีกำหนด 5 ปี 3 เดือน ซึ่งเป็นโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน กรณีของจำเลยที่ 2 จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรอการกำหนดโทษให้ได้เช่นเดียวกัน

⁷⁴ มติชน, ป่าไม้เร่งช่วย "ลุงทองสุข" ตัดไม้พะยูนในพื้นที่ตนเอง เตรียมเสนออัยการสั่งไม่ฟ้อง, ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_396428.

⁷⁵ คณะบรรณาธิการหนังสือคำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช 2560, คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช 2560 (กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการงานคดี สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา, 2560), หน้า 127.

⁷⁶ ปรีกษาทนายความ สำนักงานกฎหมายสยามเนติรอสส์ลอร์ทนายความ, รวมคำพิพากษาศาลฎีกาใหม่เหตุผลไต่บั๋งที่ ขอศาลให้ศาลรอการลงโทษ, ค้นวันที่ 14 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.lawyers.in.th/2019/11/17>.

การรอกการลงโทษตามกฎหมายญี่ปุ่น

หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามกฎหมายญี่ปุ่น⁷⁷ ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย civil law คุณพิณิจของศาลญี่ปุ่นในการรอกการลงโทษจะต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา หมวด 4 ของประเทศญี่ปุ่น ที่ว่าด้วยการลงโทษ (Suspension of execution of sentence) ในมาตรา 25 และมาตรา 25-2)

1. กฎหมายประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับการรอกการลงโทษ

หลักการรอกการลงโทษของประเทศญี่ปุ่นบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 25 บัญญัติว่า “ในกรณีที่บุคคลใดตั้งจะกล่าวต่อไปนี้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกประเภทต้องทำงานหนัก หรือไม่ต้องทำงานหนัก เป็นเวลาไม่เกิน 3 ปี หรือต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับไม่เกิน 500,000 เยนหากมีเหตุอันควร ศาลอาจสั่งให้รอกการลงโทษไว้ภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และไม่เกิน 5 ปี โดยนับเวลาตั้งแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด⁷⁸

1.1 บุคคลที่ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกประเภทไม่ต้องทำงานหนัก หรือโทษอื่นที่หนักกว่า

1.2 บุคคลที่แม้เคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกประเภทไม่ต้องทำงานหนัก หรือโทษอื่นที่หนักกว่าภายในระยะเวลา 5 ปี นับจากวันที่การต้องโทษตามคำพิพากษาในคดีก่อนได้สิ้นสุดลง หรือวันที่โทษนั้นได้ถูกยกเลิก

ในกรณีที่บุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกประเภทไม่ต้องทำงานหนัก หรือโทษอื่นที่หนักกว่า และกำลังอยู่ในระหว่างระยะเวลารอกการลงโทษ ได้กระทำความผิดขึ้นอีกถูกพิพากษาให้ลงโทษจำคุกประเภทต้องทำงานหนัก หรือไม่ต้องทำงานหนัก เป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี ประกอบกับหากมีเหตุอันควรปราณี ก็ให้นำบทบัญญัติในวรรคก่อนมาใช้บังคับ แต่ห้ามมิให้นำบทบัญญัติในวรรคก่อนมาใช้บังคับใช้กับบุคคลที่ถูกใช้มาตรการควบคุมสอดส่องดังที่บัญญัติในวรรค 1 ของมาตรา 25-2 และได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ภายในระยะเวลาที่ถูกควบคุมสอดส่องดังกล่าว”

⁷⁷ศิริพร ปาริยะวูทธิ, *วิธีการกำหนดโทษ ศึกษาเฉพาะกรณีศาลจังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, สำนักยุติธรรม, 2557), หน้า 17.

⁷⁸ PENAL CODE (Act No. 45 of 1907), "Chapter Iv Suspension of Execution of the Sentence, Article 25 (Suspension of Execution of the Sentence) and Article 25-2.."

2. เงื่อนไขในการพิจารณารอการลงโทษของประเทศญี่ปุ่น

เงื่อนไขในการพิจารณารอการลงโทษของประเทศญี่ปุ่นมีดังนี้⁷⁹

2.1 คดีที่กระทำความผิดนั้นศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีไม่ว่าโทษจำคุกนั้นจะต้องทำงานหนัก หรือไม่ต้องทำงานหนัก หรือปรับไม่เกิน 500,000 เยน (มาตรา 25 วรรค 1)

2.2 เป็นผู้ที่ไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนไม่ว่าเป็นโทษจำคุกที่ไม่ต้องทำงานหนัก หรือโทษอื่นที่หนักกว่า หากเคยโทษต้องจำคุกมาก่อนโทษนั้นต้องลงมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยนับจากวันที่การต้องโทษนั้นได้สิ้นสุดลง หรือวันที่โทษนั้นถูกยกเลิก(มาตรา 25 วรรค 1)

2.3 ในกรณีที่ เป็นผู้กำลังอยู่ระหว่างระยะเวลาการลงโทษตามคำพิพากษาในคดีก่อน ได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ในระหว่างระยะเวลาการลงโทษ จะมีสิทธิได้รับการรอการลงโทษในความผิดครั้งหลังได้อีกก็ต่อเมื่อคดีใหม่นั้นศาลพิพากษาจำคุกไม่เกิน 1 ปี ไม่ว่าจะต้องทำงานหนักหรือไม่ และมีเหตุอันควรปราณี (มาตรา 25วรรค 2ตอนแรก)

2.4 มีเหตุอันควร ให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณารอการลงโทษหรือไม่

บทบัญญัติของกฎหมายให้เป็นดุลพินิจของศาลในการสั่งรอการลงโทษหากคดีเข้าตามเงื่อนไขดังกล่าว แต่มีข้อยกเว้นที่กฎหมายบัญญัติห้ามเด็ดขาดมิให้ศาลสั่งรอการลงโทษคือในกรณีตามมาตรา 25 วรรค 2 ตอนท้าย ซึ่งมีใจความว่า"แต่ห้ามมิให้นำบทบัญญัติในวรรคก่อนมาบังคับใช้กับบุคคลที่ถูกใช้มาตรการควบคุมสอดส่อง ดังที่บัญญัติไว้ในวรรค 1 ของมาตรา 25-2 และได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ภายในระยะเวลาที่ถูกควบคุมสอดส่องดังกล่าว" ซึ่งหมายความว่า หากผู้ที่ได้รับการรอลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุ้มครองความปลอดภัยดีด้วยในระหว่างเวลาการรอการลงโทษ ได้มีการกระทำความผิดขึ้นใหม่ กฎหมายห้ามศาลสั่งรอการลงโทษให้อีก ถือเป็นบทบัญญัติที่มีรุนแรง ศาลจึงมักจะสั่งรอการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุ้มครองความปลอดภัยที่กระทำความผิดในคดีที่ร้ายแรงเท่านั้น ระยะเวลาที่รอการลงโทษนั้นต้องไม่น้อยกว่า 1 ปีและไม่เกิน 5ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด

จากข้อมูลดังกล่าวมาในข้างต้นพบว่า หลักการรอการลงโทษของกฎหมายประเทศญี่ปุ่น ถือได้ว่ามีหลักเกณฑ์ที่ใกล้เคียงกับกฎหมายไทย ในการให้โอกาสผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแต่พ้นโทษจำคุกเกินกว่า 5 ปี ให้สามารถรอการลงโทษได้ แต่การรอการลงโทษของกฎหมายประเทศญี่ปุ่น ไม่ได้กำหนดว่าความผิดในครั้งหลังจะเป็นการกระทำความผิดเฉพาะที่ได้กระทำโดยประมาท และความผิดลหุโทษ

⁷⁹ศิริพร ปาริยะวาทย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

ผลงานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางนิเวศศาสตร์ ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (document research) กฎหมาย ตำราวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสาร และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลของการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา สถิติผู้ต้องขังในเรือนจำ เพื่อนำข้อมูลมาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วสรุปผล และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสนับสนุน และเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรอกการลงโทษในกรณีที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (2)(3) สำหรับการให้โอกาสรอกการลงโทษสำหรับการกระทำความผิดในครั้งหลัง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยวิธีการทบทวนวรรณกรรมซึ่งได้ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (document research) กฎหมาย ตำราวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสาร และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลของการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการรอกการลงโทษ แนวคิดในการลงโทษ การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล การกระทำความผิดที่สามารถรอกการลงโทษได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (3) สถิติผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วสรุปผลและและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสนับสนุน และเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรอกการลงโทษ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเก็บข้อมูลในรูปแบบทุติยภูมิ (secondary data) ประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารทางวิชาการ รายงานการศึกษาค้นคว้าและผลงานวิจัยเพื่อ

2858323963

UP :Thesiss 59034663 :thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

นำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล ได้ทำการจัดเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เก็บข้อมูลเกี่ยวกับหลักการรอกการลงโทษ
2. เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถิติของจำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย
3. เก็บข้อมูลเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษจำคุกกระยะสั้นตามกฎหมายไทย ที่ควรได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยมีกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1. การรอกการลงโทษตามมาตรา 56 (2)(3) มีรากฐานมาจากทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งอยู่ในกรอบของเหตุผลในการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56
2. วิเคราะห์หลักการรอกการลงโทษตามกฎหมายไทยที่ใช้บังคับในปัจจุบัน โดยการนำข้อมูลที่ได้รับมาจากการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายมาตรา 56 (2) กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์เช่นไรในการเปิดโอกาสให้รอกการลงโทษได้ รวมถึงข้อจำกัดในการนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาบังคับใช้ที่ทำให้กฎหมายมาสามารถบังคับใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
3. วิเคราะห์หลักการรอกการลงโทษตามกฎหมายไทยที่ใช้บังคับในปัจจุบัน โดยการนำข้อมูลที่ได้รับมาจากการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายมาตรา 56 (3) กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์เช่นไรในการเปิดโอกาสให้รอกการลงโทษได้ รวมถึงข้อจำกัดในการนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาบังคับใช้ที่ทำให้กฎหมายมาสามารถบังคับใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
4. วิเคราะห์ความผิดมีโทษจำคุกกระยะสั้น เพื่อนำมาปรับใช้กับการรอกการลงโทษ โดยการนำข้อมูลที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับโทษจำคุกและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางอาญา และความผิดอื่นที่มีโทษทางอาญาซึ่งมีโทษจำคุกกระยะสั้น เพื่อมานำเสนอให้เห็นว่าความผิดใดที่ควรที่จะให้กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ

285823963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ศาลอาจมีคำสั่งให้รอกการลงโทษผู้กระทำความผิดได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 การรอกการลงโทษของไทยในปัจจุบันกฎหมายได้ให้อำนาจศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษเพิ่มมากขึ้นสำหรับผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน โดยมีหลักเกณฑ์ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (2)(3) ว่าผู้ที่ได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษในความผิดครั้งหลัง จะรอกการลงโทษได้ความผิดครั้งก่อนจะต้องเป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน จะต้องพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี แล้วมากระทำความผิดโดยความผิดในครั้งหลังให้รอกการลงโทษได้สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษเท่านั้น ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (กฎหมายเดิม) บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บัญญัติให้กรณีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ให้สามารถรอกการลงโทษได้ จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 เป็นบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อเปิดโอกาสให้กับผู้ที่กระทำ ความผิดให้ได้รับโอกาสในการกลับตนเป็นคนดี แต่บทบัญญัติดังกล่าวยังเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจครบถ้วนไปในการนำมาใช้กับกรณีที่ผู้กระทำความผิดเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน โดยเฉพาะ ผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน ถือได้ว่ายังเปิดโอกาสเฉพาะกรณี แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงความผิดโดยเจตนาซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ซึ่งถือว่าเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกในระยะสั้น เป็นต้น ดังนั้นจึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (2)(3) ให้เปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษได้แม้ความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา และเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดครั้งหลังได้รับโอกาสให้ การกลับตัวเป็นคนดี โดยหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้ประสิทธิภาพให้การบังคับให้กฎหมาย เกิดประโยชน์สูงสุด

การรอกการลงโทษเป็นวิธีการที่รัฐเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิด เป็นการเล็งโทษ จำคุกกระยะสั้นมาใช้มาตรการสำหรับผู้ต้องโทษจำคุกที่ไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษได้ แทนการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่เรือนจำซึ่งอาจส่งผลร้ายต่อผู้กระทำความผิดมากขึ้น เช่น การเรียนรู้พฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้กระทำความผิดร้ายแรงในเรือนจำ เป็นต้น และการจำคุกกระยะสั้นไม่อาจทำการปรับปรุงแก้ไขให้ ผู้กระทำความผิดกลับตัวได้โดยสมบูรณ์ระหว่างอยู่ในเรือนจำ

2858323963

UP :Thesisis 59034663 thesisis / recv : 15062563 23 : 48 : 25 / seq : 293

การรอกการลงโทษ มีแนวคิดเพื่อทำให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการคืนคนดีกลับสู่สังคมมากกว่าคนที่เคยจำคุกมาก่อนมีโอกาสที่จะแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมกลับตัวเป็นพลเมืองดี กลับไปอยู่กับครอบครัวและสังคม อีกทั้งเป็นการเล็งโทษจำคุกในระยะสั้น เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดเลียนแบบพฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้ต้องขังในเรือนจำหากผู้กระทำผิดมีประวัติที่ไม่ดีติดตัว เมื่อพ้นโทษ ยากที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีและประกอบอาชีพโดยสุจริตได้ เนื่องจากสังคมไทยปัจจุบันยังไม่ยอมรับผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกกลับสู่สังคมได้อย่างปกติ

ทั้งนี้ถือได้ว่าการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 มีรากฐานมาจากทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งอยู่ในกรอบของเหตุผลในการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ซึ่งแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อจัดการระเบียบของสังคม วัตถุประสงค์ของการลงโทษแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคม และความเจริญก้าวหน้าของสังคมตามยุคสมัย ดังนั้นสังคมที่แตกต่างกัน ก็มีวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดที่แตกต่างกัน แต่เดิมการลงโทษจะมีลักษณะที่โหดร้ายเพื่อการแก้แค้นทดแทนและการข่มขู่ยังให้เกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับทำให้ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดและการลงโทษเพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม แต่ปัจจุบันให้ความสำคัญในการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำผิดและแก้ไขฟื้นฟูไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ⁸⁰

วัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในการลงโทษตัวผู้กระทำความผิดมากกว่าการกระทำความผิด การลงโทษให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดมีความมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งพฤติกรรมแนวดีของคดี โดยไม่ละเลยข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันในแต่ละคดี ดังนั้นการลงโทษโดยมีความมุ่งหมายไปถึงอุปนิสัยและบุคลิกลักษณะจึงตรงข้ามกับการลงโทษที่มุ่งจะทดแทนโดยไม่คำนึงถึงการกระทำในอดีตและสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตและการที่จะให้ความมุ่งหมายในเรื่องการลงโทษสามารถนำมาใช้กับผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสมจำเป็นจะต้องยอมรับเอาธรรมชาติและบุคลิกลักษณะอุปนิสัยใจคอของผู้กระทำผิดมาใช้บังคับ เพื่อให้เกิดการลงโทษที่เป็นธรรม และสามารถแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กับตนเป็นคนดีได้ โดยไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก

⁸⁰ สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ สุธีราภรณ์ แสงจันทร์ศรี และอนิสมา มานะทน, "การลงโทษผู้กระทำผิดทางอาญา," งานประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยรังสิต (26 เมษายน 2562): หน้า 1491.

นอกจากข้อมูลดังกล่าวเห็นว่า การเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดครั้งหลังได้รับโอกาสในการรอลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2)(3) มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกส่งระบบเรือนจำ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยจำคุกเพียงเล็กน้อยหรือไม่ใช่ผู้กระทำความผิดติดเป็นนิสัย ลดจำนวนผู้ถูกต้องโทษจำคุกระยะสั้นที่ต้องเข้าสู่ระบบเรือนจำ ถือได้ว่ามาตรา 56(2)(3) ที่แก้ไขสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู

การรอลงโทษตามกฎหมายไทย

การรอลงโทษเป็นข้อยกเว้นที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อเปิดโอกาสให้แก่ผู้กระทำความผิดให้ได้รับโอกาสในการรอลงโทษ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้บัญญัติหลักเกณฑ์การรอลงโทษไว้ในมาตรา 56 เป็นบทบัญญัติที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559 มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 56 และให้ใช้ความใหม่แทน

ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การรอลงโทษได้ดังนี้

หลักเกณฑ์การรอลงโทษตามกฎหมายไทย (เดิม)⁸¹

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 “ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุก ไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้น มีความผิดแต่รอลงโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้อำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่ วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”

⁸¹ มาตรา 8 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2545

หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทย (ปัจจุบัน)⁸²

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(1) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึก ความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาล จะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครอง ความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”

การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทยที่ใช้ในปัจจุบัน มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1.กระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ ศาลจะพิพากษาให้มีการรอกการลงโทษได้ ทั้งความผิดที่มีโทษจำคุก หรือโทษปรับ และสามารถใช้บังคับกับความผิดตามกฎหมายอื่นที่มี โทษทางอาญาได้ แต่เดิมรอกการลงโทษได้เฉพาะโทษจำคุกเท่านั้น โทษปรับรอกไม่ได้⁸³

2.ในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือ ลงโทษปรับ พิจารณาเพียงโทษจำคุกเท่านั้น จะเป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวหรือหลาย กรรมก็ตามหากศาลลงโทษจำคุก ไม่เกิน 5 ปี ศาลย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษแก่ ผู้กระทำความผิดได้⁸⁴

⁸² มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559

⁸³ คำพิพากษาฎีกาที่ 3818/2533, ค้นวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-110259.html>.

⁸⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 789/2524 ค้นวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-31642.html>.

3. ถ้าปรากฏว่าผู้ยื่น

3.1 ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หมายความว่า ผู้กระทำความผิดไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนทั้งในความผิดอาญาหรือความผิดอื่นที่มีโทษทางอาญา แต่หากคดีก่อนศาลพิพากษาให้จำคุกแต่รอการลงโทษไว้ แล้วมากระทำความผิดเกิดขึ้นอีกในระหว่างระยะเวลาที่ศาลกำหนดที่จะรอการลงโทษไว้ หรือพ้นระยะเวลาดังกล่าวมาแล้วศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอการลงโทษได้อีก และเมื่อศาลรอการลงโทษในครั้งหลังนี้อีกก็จะลงโทษคดีที่รอไว้ไม่ได้⁸⁵ เนื่องจากการรอการลงโทษไม่ถือว่าผู้กระทำความผิดเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน

3.2 เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน แต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ในข้อนี้ถือได้ว่าเป็นข้อยกเว้นให้ผู้ที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนได้รับโอกาสในการรอการลงโทษ เพราะการกระทำความผิดโดยประมาทผู้กระทำมิได้กระทำโดยเจตนา ไม่มีจิตใจชั่วร้าย แต่เป็นการกระทำที่ปราศจากความระมัดระวัง จึงไม่ถือว่าผู้กระทำมีนิสัยอันชั่วร้ายที่ไม่สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ และความผิดลหุโทษแม้จะมีการกระทำความผิดโดยเจตนาแต่เป็นความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 10,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดลหุโทษนั้น จึงได้แก่ความผิดเล็ก ๆ น้อย รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนในฐานความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนาซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนได้รับโอกาสรอการลงโทษ ให้แก่ผู้กระทำความผิดหากการกระทำผิดในครั้งหลังเป็นโดยผู้กระทำผิดจะต้องพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและความผิดลหุโทษเท่านั้น

อย่างไรก็ตามแม้ผู้กระทำความผิดจะเข้าหลักเกณฑ์การรอการลงโทษแต่ก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงเหตุที่ให้รอการลงโทษเพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาว่าจำเป็นหรือสมควรต้องรอการลงโทษโดยมีเงื่อนไขในการที่จะมีการคุมประพฤติหรือไม่ ซึ่งศาลอาจคำนึงถึงเหตุใดเหตุหนึ่งหรือหลาย ๆ เหตุประกอบกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงของแต่ละเรื่องแยกพิจารณาเหตุที่จะต้องคำนึงในกรณีที่ศาลจะพิจารณาให้รอการลงโทษตามมาตรา 56 มีดังนี้

⁸⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1983/2497, ค้นวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-88879.html>.

1. อายุ ได้แก่ ความอ่อนอายุ หรือความชราภาพ⁸⁶ เช่น จำเลยเป็นหญิงมีอายุถึง 54 ปีแล้ว และไม่ปรากฏว่าเคยกระทำความผิดมาก่อน กัญชาของกลางที่จำเลยผลิตโดยการปลูกและมีไว้ในครอบครองก็เป็นต้นกัญชาเพียง 7 ต้น ตามพฤติการณแห่งคดีมีเหตุอันควรปรานีรอการลงโทษจำคุกให้จำเลย⁸⁷

2. ประวัติดี คือ ได้เคยประกอบคุณงามความดี ประกอบอาชีพโดยสุจริต เช่น จำเลยเป็นกำนันยิงผู้ตาย 3 นัด เพราะสำคัญผิดว่าผู้ตายจะยิงจำเลย เป็นการป้องกันเกินกว่าเหตุ ศาลลดโทษและลงโทษตาม มาตรา 288 และมาตรา 69 ได้ จำเลยมีประวัติดีเด่นในหน้าที่ราชการ ศาลจำคุก 2 ปี รอการลงโทษไว้ 5 ปี⁸⁸

3. ความประพฤติ ได้แก่ การปฏิบัติตัวเป็นปกติมีความประพฤติดีอยู่ในศีลธรรม เช่น จำเลยให้การรับสารภาพมาตั้งแต่ต้นทั้งโจทก์ได้รับชำระหนี้บางส่วนเป็นจำนวนกว่าครึ่งหนึ่งของหนี้สินทั้งหมด สำหรับหนี้ส่วนที่ค้างชำระโจทก์ก็อาจบังคับเอากับจำเลยในทางแพ่งได้อีกเมื่อศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย จึงสมควรรอการลงโทษจำเลยไว้⁸⁹

4. สติปัญญา เช่น การกระทำความผิดเพราะความโง่เขลาเบาปัญญา รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หลงเข้าใจว่าไม่เป็นผิด

5. การศึกษาอบรม ได้แก่ ระดับการศึกษาอบรมของผู้กระทำความผิดหรือบุคคลผู้อยู่ระหว่างศึกษา หากรอการลงโทษให้อาจทำให้รู้สึกผิดและระวังตัวเป็นอย่งดีได้ เช่น ศาลจำคุกจำเลย 2 ปี ปรับ 20,000 บาท ฐานมีเฮโรอีนตาม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 20 ตรี ต้องโทษจำคุกมาแล้ว 7 เดือน จำเลยเป็นนักศึกษา ศาลรอการลงโทษจำคุกไว้ 1 ปี⁹⁰

6. สุขภาพ ถ้าต้องรับโทษจำคุกอาจเป็นอันตรายร้ายแรง เช่น แม้นยาเสพติดให้โทษของกลางจะมีอันตรายต่อผู้เสพ แต่มีเพียง 2 หลอดเล็ก หนัก 1.43 กรัม จำนวนไม่มาก ไม่มีพฤติการณส์่อให้เห็นว่าจำเลยมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาก่อน จำเลยเป็นหญิงและป่วยมี

⁸⁶ นิติศาสตรมหาวิททยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, กฎหมายอาญา:ภาคทบัญญัติทั่วไป, ฉบับปรับปรุงครั้งที่1, บรรณารธิการ, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิททยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 574.

⁸⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1517/2534, คำนวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-17780.html>.

⁸⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1873/2522, คำนวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-39102.html>.

⁸⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 5855/2534, คำนวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-18729.html>.

⁹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 2455/2522, คำนวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-45149.html>.

ความดันโลหิตต่ำ ซึ่งทางโรงพยาบาลกลางกรมราชทัณฑ์ไม่มีเตียงที่จะรับจำเลยไว้รักษา หากถูกคุมขังอาจมีอันตรายถึงแก่ชีวิตพฤติการณ์แห่งคดีจึงสมควรขอการลงโทษไว้⁹¹

7. ภาวะแห่งจิต หมายถึงผู้มีจิตบกพร่อง แต่ไม่ถึงขนาดที่จะยกเว้นโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 65 และมาตรา 66

8. นิสัย เช่น นิสัยดี

9. อาชีพ เช่น ประกอบสัมมาอาชีพ

10. สิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิดอาจเป็นสาเหตุหนึ่งในการกระทำความผิด เพราะไม่สามารถเลือกสิ่งแวดล้อมที่อยู่ได้

11. สภาพความผิด หมายถึงฐานความผิดประกอบพฤติกรรม และมูลเหตุแห่งการกระทำความผิด ซึ่งเป็นเหตุที่ควรเห็นใจผู้กระทำผิด เช่น ผู้เยาว์อายุ 14 ปีเศษ ไปที่บ้านจำเลยเอง มารดาจำเลยทราบว่าได้เสียกับจำเลยแล้ว จึงยอมให้อยู่บ้านจำเลยฉันสามีภริยา เป็นเรื่องและผู้เยาว์ต้องการเป็นภริยาจำเลยและสมัครใจไปจากบิดามารดาจำเลยไม่ได้พรากผู้เยาว์ไปจากบิดามารดา จึงไม่เป็นความผิดฐานพรากผู้เยาว์ไปเพื่อการอนาจาร บิดามารดาผู้เยาว์หย่าขาดจากกัน มารดาผู้เยาว์มีสามีใหม่ยอมเป็นเหตุให้ผู้เยาว์ขาดความรักและความอบอุ่น เมื่อพบจำเลยก็มีความรักถึงกับยอมให้จำเลยร่วมประเวณีและสมัครใจไปอยู่กับจำเลยเพื่อเป็นภริยา จำเลยเลี้ยงดูผู้เยาว์เป็นภริยา จนผู้เยาว์มีอายุ 17 ปีเศษ สามารถทำการสมรสกับจำเลยตามกฎหมายได้ เมื่อดำเนินถึงประโยชน์ที่ผู้เยาว์ได้รับ และเพื่อไม่ให้เป็นปัญหาแก่สังคมในภายหน้า จึงขอการลงโทษจำเลยเพื่อให้โอกาสประพฤติดนเป็นพลเมืองดีต่อไป⁹²

12. เหตุอันสมควรปรานี ให้อำนาจศาลอย่างกว้างที่จะขอการลงโทษ เมื่อมีเหตุสมควรให้ผู้กระทำความผิดเข้าไปปะปนในแหล่งผู้ร้าย และให้โอกาสกลับตัวเสียใหม่ เช่น จำเลยมีความผิดฐานใช้รถยนต์บรรทุกทุกบรรทุกน้ำหนักเกินกำหนดจำเลยมีมารดา มีภรรยา กำลังตั้งครรภ์ 7 เดือน ภรรยาอาชีพรับจ้างได้เงินเดือนละ 500 บาท แสดงว่าจำเลยเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว ประกอบกับจำเลยไม่เคยต้องรับโทษจำคุกมาก่อน พฤติการณ์แห่งคดีมีเหตุสมควรขอการลงโทษ⁹³

⁹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 664/2536, ค้นวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-7965.html>.

⁹² คำพิพากษาฎีกาที่ 949/2536 ค้นวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-8091.html>.

⁹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 6390/2534 ค้นวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-18881.html>.

13. ความรู้สึกผิด เช่น ผู้ตายเมาสุราอาชวาทหาเรื่องจำเลยทั้ง 5 จึงถูกรุมทำร้าย หลังเกิดเหตุจำเลยทั้ง 3 จะนำตัวส่งโรงพยาบาลแต่ผู้ตายไม่ยอมไป แสดงว่าจำเลยไม่มีเจตนาทำร้ายต่อผู้ตาย พฤติการณ์แห่งคดีมีเหตุสมควรรอกการลงโทษและคุมความประพฤติไว้⁹⁴

14. พยายามบรรเทาผลร้ายที่จะเกิดขึ้น เช่น แม้จำเลยจะขับรถโดยประมาท แต่อีกฝ่ายก็ประมาทด้วย ประกอบกับจำเลยได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจแล้ว และจำเลยไม่เคยได้รับ โทษจำคุกมาก่อนสมควรวางโทษใหม่ให้เหมาะสมแก่รูปคดี

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในการรอกการลงโทษเดิมและใหม่ตามกฎหมายไทย หลักเกณฑ์ใหม่ในการรอกการลงโทษซึ่งได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พุทธศักราช 2559 พบว่ามีข้อแตกต่างที่สามารถสรุปเป็น ตารางและแผนภูมิได้ดังนี้

⁹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 874/2540, ค้นวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-5212.html>.

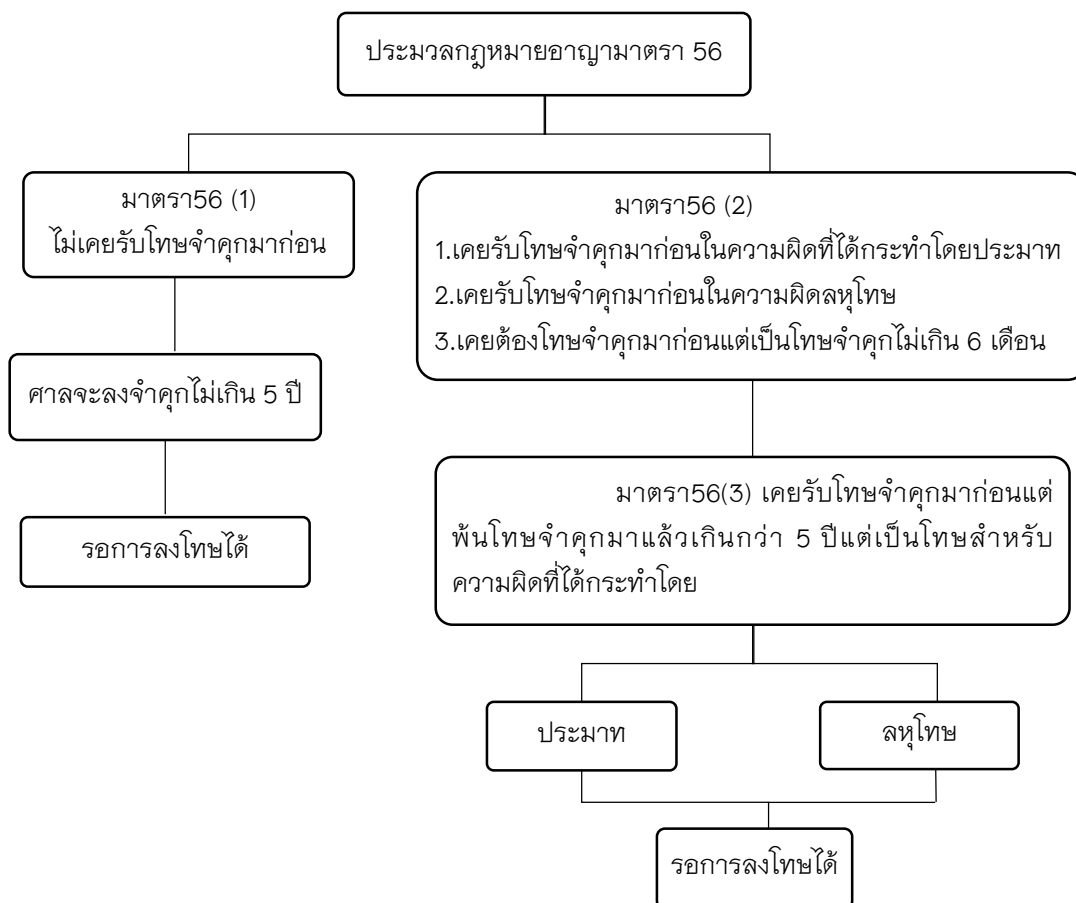
1.1 ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษเดิมและใหม่

ตาราง 1 แสดงเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษเดิมและใหม่

มาตรา 56 วรรคแรก (เดิม)	มาตรา 56 วรรคแรก (ปัจจุบัน)
<p>1. “โทษจำคุก” เท่านั้นที่สามารถรอกการลงโทษได้</p> <p>2. เป็นคดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ศาลจึงจะรอกการลงโทษได้</p> <p>3. หากผู้กระทำความผิดเคยรับโทษจำคุกมาก่อน แล้วมากระทำความผิดอีก โดยหลักแล้วศาลไม่สามารถรอกการลงโทษได้ เว้นแต่กรณีเคยรับโทษจำคุกมาก่อนนั้น</p> <p>3.1 เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือ</p> <p>3.2 ความผิดลหุโทษ</p> <p>4. หากผู้กระทำความผิดเคยรับโทษจำคุกมาก่อน ในความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา แล้วมากระทำความผิดอีก ศาลในคดีหลังจะไม่สามารถรอกการลงโทษได้ แม้ความผิดครั้งหลังจะเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>5. เหตุที่ศาลจะนำมาประกอบดุลพินิจและอ้างเพื่อรอกการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดมีอยู่ 12 ประการ คือ</p> <p>1) อายุ 2) ประวัติ 3) ความประพฤติ 4) สติปัญญา 5) การศึกษาอบรม 6) สุขภาพ 7) ภาวะแห่งจิต 8) นิสัย 9) อาชีพ 10) สิ่งแวดล้อม 11) สภาพความผิด</p>	<p>1. นอกจากโทษจำคุกแล้ว กฎหมายขยายไปถึง “โทษปรับ” ที่สามารถรอกการลงโทษได้</p> <p>2. คดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ศาลจึงจะรอกการลงโทษได้</p> <p>3. หากผู้กระทำความผิดเคยรับโทษจำคุกมาก่อน แล้วมากระทำความผิดอีก โดยหลักแล้วศาลไม่สามารถรอกการลงโทษได้ เว้นแต่กรณีเคยรับโทษจำคุกมาก่อนนั้น</p> <p>3.1 ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ</p> <p>3.2 เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ</p> <p>3.3 เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>4. เหตุที่ศาลจะนำมาประกอบดุลพินิจและอ้างเพื่อรอกการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดมีอยู่ 14 ประการ คือ</p> <p>1) อายุ 2) ประวัติ 3) ความประพฤติ 4) สติปัญญา 5) การศึกษาอบรม 6) สุขภาพ 7) ภาวะแห่งจิต 8) นิสัย 9) อาชีพ 10) สิ่งแวดล้อม 11) สภาพความผิด 12) เหตุอื่นอันควรปรานี 13) ความรู้สึกผิด 14) พยายามบรรเทาผลร้ายที่จะเกิดขึ้น</p>
<p>สำหรับระยะเวลาที่ศาลจะรอกการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ศาลยังคงต้องกำหนดระยะเวลาที่ให้รอกการลงโทษไว้ในคำพิพากษา ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษาตามหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษเดิม</p>	

1.2 แผนภูมิการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56

ภาพ 3 แสดงการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56

จากการที่กฎหมายได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 เห็นได้ว่าเป็นการขยายอำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษมากขึ้นต่อผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน โดยเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมากกว่าเดิม แต่ต้องเข้าองค์ประกอบ คือ 1) พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี และ 2) ความผิดครั้งหลังเป็นความผิดฐานประมาทหรือความลหุโทษ เท่านั้น จึงจะรอกการลงโทษได้ไม่เกิน 5 ปี แต่ถ้าไม่เข้าเงื่อนไขครบทั้ง 2 ข้อ ก็ไม่สามารถรอกการลงโทษได้ บทบัญญัติดังกล่าวต้องการลดจำนวนผู้ต้องขังและการกระทำความผิดซ้ำภายใน 5 ปี นับจากพ้นโทษ หากกระทำความซ้ำและความผิดนั้นไม่ใช่ความผิดฐานประมาทหรือลหุโทษก็ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดเช่นเดิม

ข้อแตกต่างระหว่างหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทยนั้นถือได้ว่าขยายโอกาสให้สามารถใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษเพิ่มมากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยวิธีการจำคุก อีกทั้งยังเป็นข้อยกเว้นของกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้รับโอกาสในการแก้ไขฟื้นฟูกลับสู่สังคม เพราะการลงโทษจำคุกนั้น ย่อมเป็นการตัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิด แต่ในปัจจุบันยังคงมีปัญหาซึ่งต้องวิเคราะห์ โดยการศึกษาตามบทบัญญัติกฎหมายไทยและกฎหมายกฎหมายต่างประเทศที่ใช้บังคับอยู่ซึ่งได้แก่กฎหมายญี่ปุ่น เนื่องจากกฎหมายญี่ปุ่นเป็นกฎหมายที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์เช่นเดียวกับกฎหมายไทยโดยการนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบให้ได้แนวคิด เพื่อนำไปใช้การวิเคราะห์ตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้กฎหมายทั้งในการบทบัญญัติของกฎหมายและการนำกฎหมายในการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามกฎหมายประเทศญี่ปุ่น

หลักเกณฑ์ของผู้มีสิทธิได้รับการพิจารณาเพื่อให้โอกาสในการรอกการลงโทษ

1.1 คดีที่กระทำความผิดนั้นศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีไม่ว่าโทษจำคุกนั้นจะต้องทำงานหนัก หรือไม่ต้องทำงานหนัก หรือปรับไม่เกิน 500,000 เยน

1.2 เป็นผู้ที่ไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนไม่ว่าเป็นโทษจำคุกที่ไม่ต้องทำงานหนัก หรือโทษอื่นที่หนักกว่า หากเคยโทษต้องจำคุกมาก่อนโทษนั้นต้องล่วงเลยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยนับจากวันที่การต้องโทษนั้นได้สิ้นสุดลง หรือวันที่โทษนั้นถูกยกเลิก

1.3 ในกรณีที่ เป็นผู้กำลังอยู่ระหว่างระยะเวลาการลงโทษตามคำพิพากษาในคดีก่อน ได้กระทำผิดขึ้นใหม่ในระหว่างระยะเวลาการลงโทษ จะมีสิทธิได้รับการรอกการลงโทษในความผิดครั้งหลังได้อีกก็ต่อเมื่อคดีใหม่นั้นศาลพิพากษาจำคุกไม่เกิน 1 ปี ไม่ว่าจะต้องทำงานหนัก หรือไม่ และมีเหตุอันควรปราณี (มาตรา 25วรรค 2ตอนแรก)

2.4 มีเหตุอันควร ให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าจะรอกการลงโทษหรือไม่

2. ข้อแตกต่างระหว่างการรอกการลงโทษสำหรับการกระทำความผิดในครั้งหลัง ระหว่างกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายประเทศญี่ปุ่น

1. ข้อแตกต่างของการกระทำความผิดที่สามารถรอกการลงโทษได้ ซึ่งตามกฎหมายไทยในคดีนั้นจะต้องเป็นความผิดซึ่งมีโทษจำคุก หรือโทษปรับ และศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ หรือลงโทษปรับ ในส่วนของกฎหมายญี่ปุ่นในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือโทษปรับไม่เกิน 500,000 เยน

2. ข้อแตกต่างสำหรับการรอกการลงโทษให้กับผู้กระทำความผิดเคยรับโทษจำคุกมาก่อน

ซึ่งตามกฎหมายไทยศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือผู้กระทำความผิดเคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ แต่ในขณะที่กฎหมายญี่ปุ่นผู้กระทำความผิดเคยโทษต้องจำคุกมาก่อนพ้นโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยกฎหมายญี่ปุ่นไม่ได้บัญญัติว่าความผิดครั้งใหม่จะต้องเป็นความผิดประมาทหรือความผิดลหุโทษแต่กำหนดให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษสำหรับความผิดครั้งหลัง

อย่างไรก็ดี การศาลใช้หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (3) ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษสำหรับความผิดครั้งที่เป็นความผิดฐานประมาทหรือความผิดลหุโทษได้กรณีผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนแล้วพ้นโทษมาแล้วเกินกว่าห้าปีเท่านั้น เมื่อปรากฏว่าความผิดที่เกิดขึ้นในครั้งหลังไม่ใช่ความผิดฐานประมาทหรือความผิดลหุโทษ กฎหมายไม่เปิดช่องให้ได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ เมื่อเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษของกฎหมายประเทศญี่ปุ่นแล้วจะเห็นได้ว่า ในกรณีในกรณีผู้กระทำผิดจำคุกมาแล้วแต่มีการกระทำผิดเกิดขึ้นในครั้งหลัง กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นไม่ได้กำหนดว่าความผิดที่ได้กระทำจะต้องเป็นความผิดฐานใด ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษที่เปิดกว้างกว่าของกฎหมายไทย แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายของญี่ปุ่นก็ยังมีกำหนดขอบระยะเวลา เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (3) หลักเกณฑ์ที่ศาลจะมีคำสั่งให้รอกหรือไม่ให้รอกการลงโทษของประเทศญี่ปุ่นมีการคำนึงถึงโทษที่เคยได้รับโทษมา และความผิดครั้งหลังเป็นองค์ประกอบ เพื่อเป็นการทำให้ผู้ที่เคยรับโทษมาก่อนเกิดการเกรงกลัวต่อสภาพบังคับของ

กฎหมาย จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56(3) ของกฎหมายไทยให้มีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เพื่อเปิดโอกาสให้กับผู้กระทำความผิดมากขึ้น เช่นกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น

ปัญหาการรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 56 นั้นเป็นมาตรการในการเล็งโทษจำคุก ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่บัญญัติเกี่ยวกับการรอกการลงโทษ เป็นบทบัญญัติที่ใช้เพื่อการเล็งโทษจำคุกกระยะสั้น ด้วยเหตุที่โทษจำคุกกระยะสั้นไม่อาจแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีได้ยังทำให้ประวัติดีเสียอีกด้วยเมื่อพ้นโทษจำคุกแล้วก็ยากที่จะกลับมาประกอบอาชีพที่สุจริตต่อไปได้ ย่อมส่งผลร้ายแก่ครอบครัวหรือผู้อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู⁹⁵ เนื่องจากเป็นการรอกการลงโทษตามมาตรา 56 (3) ต้องเข้าองค์ประกอบครบถ้วนเงื่อนไข 1) พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี และ2) มากระทำความผิดครั้งหลังฐานความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 5ปี เท่านั้น (มาตรา56 วรรค 1) ถึงจะรอกการลงโทษได้ ดังนั้นหากกระทำความผิดในครั้งหลังที่ไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ จึงไม่เข้าเงื่อนไขการรอกการลงโทษ จึงหมายความว่าถ้าหากในความผิดครั้งเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ศาลสั่งจำคุก 2 ปี ที่เป็นโทษจำคุกกระยะสั้น ย่อมส่งผลให้จำเลยไม่ได้รับประโยชน์ของการรอกการลงโทษตาม มาตรา 56 (2)(3)แต่อย่างใด หากมีการใช้โทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดที่ต้องถูกจำคุกในระยะสั้นย่อมไม่เกิดผลดีกับจำเลยเนื่องจากการรอกการลงโทษตามมาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญานับเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำ ความผิดในครั้งหลัง แต่การเปิดโอกาสในการรอกการลงโทษตามมาตรา 56 ยังไม่ครอบคลุมซึ่งไม่สามารถนำไปใช้ได้กับความผิดได้ทุกกรณี

⁹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1993/2540 คำนวณวันที่ 2 เมษายน 2562 จาก <https://deka.in.th/view-5426.html>.

จากข้อมูล ภาพ 4 ดังกล่าวมีข้อน่าสังเกตเห็นได้ว่า การกระทำความผิดครั้งหลังที่สามารถรอกการลงโทษได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2)(3) ที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมใหม่เป็นคุณแก่จำเลยมากกว่าเดิม แต่จะเห็นได้ว่าจากตารางเปรียบเทียบการกระทำความผิดครั้งหลังมีกรณีการกระทำความผิด 20 กรณี มีเพียงการกระทำความผิดเพียง 2 กรณีเท่านั้นที่ได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ ทำให้พบข้อจำกัดของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2)(3) ในการนำมาใช้ในทางปฏิบัติมีข้อจำกัดดังนี้

1. ข้อจำกัดที่ไม่อาจนำหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2) มาใช้แก่ผู้ที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนในความผิดที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน

ผู้กระทำความผิดที่จะได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2) กฎหมายบัญญัติว่าเป็นผู้ที่ “เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน” ซึ่งโดยหลักกฎหมายเดิมศาลไม่สามารถรอกการลงโทษได้ เว้นแต่กรณีเคยรับโทษจำคุกมาก่อนนั้นเป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษเท่านั้น แต่กฎหมายใหม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกในความผิดเจตนาได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษโดยมีกรอบการนำมาใช้ความผิดที่เคยรับโทษจำคุกนั้นต้องเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน จึงจะพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (3) ต่อไปว่าความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลังนั้นจะได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษต่อไป

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นความผิดซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน โดยความผิดนั้นมิใช่ความผิดลหุโทษ พบว่ามีบทบัญญัติอันได้แก่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 137 ความผิดฐานแจ้งความเท็จ มาตรา 168 ความผิดฐานขัดขึ้นคำบังคับตามกฎหมาย มาตรา 170 ความผิดฐานขัดขึ้นหมายหรือคำสั่งของศาลให้มาให้ถ้อยคำ ให้มาเบิกความหรือให้ส่งทรัพย์หรือเอกสารใดในการพิจารณาคดี มาตรา 171 ความผิดฐานขัดขึ้นคำสั่งของศาลให้สาบาน ปฏิญาณ ให้ถ้อยคำหรือเบิกความ มาตรา 195 ความผิดฐานหลบหนีจากสถานพยาบาลซึ่งศาลสั่งให้คุมตัวไว้ มาตรา 196 ความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาลซึ่งได้สั่งไว้ในคำพิพากษา มาตรา 197 ความผิดฐานขัดขวางการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงาน นอกจากบทบัญญัติ 7 มาตรา นี้ กฎหมายกำหนดให้การกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกมีอัตราโทษที่ศาลอาจพิจารณาพิพากษาจำคุกผู้กระทำความผิดเกินกว่า 6 เดือน เมื่อความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 6 เดือน ดังนั้นเมื่อมี

การกระทำความผิดเช่นว่านี้เกิดขึ้นศาลก็ไม่สามารถลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเกินกว่า 6 เดือนได้ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากมาตรา 56 (2) สำหรับการกระทำความผิดในครั้งหลังเป็นที่แน่นอน แต่ความผิดอื่นที่มีโทษทางอาญาซึ่งเป็นจำคุกเกินกว่า 6 เดือน จะไม่ได้รับประโยชน์หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามมาตรา 56 (2) สำหรับผู้ที่ได้กระทำความผิดในครั้งหลังแม้ว่าการกระทำความผิดในครั้งหลังจะเป็นการกระทำความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ตัวอย่าง⁹⁶ ที่ไม่ได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษตามมาตรา 56 (2) ผู้กระทำความผิดสองรายอายุ 82 ปีและอายุ 70 ปี ที่ถูกดำเนินคดีข้อหาตัดไม้พะยูนในที่นาของตนเอง แม้เป็นไม้พะยูนที่เกิดขึ้นในที่นาของตนเอง และถูกพายุพัดจนล้มขวางถนนทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้สัญจรผ่านไปมา เพื่อนำขยะไปทิ้งที่บ่อขยะของชุมชน ได้ทำให้ชาวบ้านต้องขับซักรถอ้อมไปเข้ามาในที่ของผู้เสียหายจนได้รับความเดือดร้อน ผู้กระทำผิดจึงได้ไปแจ้งผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจสอบ เมื่อตรวจสอบแล้ว แต่ก็ไม่มีหน่วยงานใดมาตัดไม้ให้ ผู้กระทำความผิดจึงเข้าไปตัด เพื่อให้สามารถใช้เส้นทางได้ตามปกติ อีกทั้งไม้พะยูนก็ผุและปลวกขึ้นจึงคิดจะตัดไม้ไปทำฟืนแต่ไม้พะยูนเป็นไม้หวงห้าม คดีนี้รัฐจึงเป็นผู้เสียหาย และเป็นคดีที่ยอมความไม่ได้ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเป็นต้น จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการกระทำความผิดในครั้งแรกศาลสามารถรอกการลงโทษได้ แต่หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า เมื่อตอนผู้กระทำผิดอายุ 20 เคยรับโทษในความผิดฐานเจตนาที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน ความผิดที่ได้กระทำในครั้งศาลไม่สามารถรอกการลงโทษได้ แม้ศาลเห็นควรว่าการกระทำดังกล่าวควรได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ

⁹⁶ มติชน, เรื่องเดียวกัน.

ตาราง 2 แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามกำหนดโทษตามหมายศาล

ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562⁹⁷

แยกตามกำหนดโทษ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ไม่เกิน 3 เดือน	127	21	148	0.05
จำคุกกว่า 3-6 เดือน	2,279	193	2,472	0.81
จำคุกกว่า 6 เดือน - 1 ปี	4,394	322	4,716	1.54
จำคุกกว่า 1-2 ปี	24,753	3691	28,462	9.31
จำคุกกว่า 2-5 ปี	116,831	17579	134,410	44.03
จำคุกกว่า 5-10 ปี	52,526	6720	59,246	19.41
จำคุกกว่า 10-15 ปี	18,968	3499	22,467	7.36
จำคุกกว่า 15-20 ปี	10,653	2079	12,732	4.17
จำคุกกว่า 20-50 ปี	29,216	4923	34,139	11.18
จำคุกมากกว่า 50 ปีขึ้นไป	1,220	165	1,385	0.45
จำคุกตลอดชีวิต	4,296	494	4,790	1.57
ประหารชีวิต	305	45	350	0.11
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	265,550	39,731	305,281	100

จากตาราง 2 แสดงข้อมูลสถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามกำหนดโทษตามหมายศาลข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562 ที่แสดงทำให้เห็นได้ว่า นักโทษเด็ดขาดที่ได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน มีจำนวนไม่เกินร้อยละ 1 ของนักโทษเด็ดขาดทั้งหมด โดยจะเห็นได้ว่า นักโทษส่วนใหญ่ได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ 2 - 5 ปี จะมีโอกาสเพียงใดที่ผู้กระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน จำนวนไม่มากที่จะกลับไปกระทำความผิดอีก ซึ่งนักโทษที่ได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน อาจรวมผู้ที่ได้กระทำความผิดโดยประมาทและลหุโทษรวมอยู่ด้วยก็เป็นได้ และหากเป็นกรณีความผิดครั้งก่อนเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษแล้วมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในครั้งหลังซึ่งเป็นความผิดโดยประมาทและความผิดลหุโทษ กฎหมายก็เปิดโอกาสให้สามารถรอลงโทษได้

จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าการเปิดโอกาสให้รอลงโทษได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2) เป็นการเปิดโอกาสที่ให้โอกาสผู้กระทำผิดที่กำหนดขอบเขตที่น้อยเกินไป มีการกำหนดขอบเขตที่จะนำมาใช้ในทางปฏิบัติน้อยเกินไป จึงไม่สามารถที่จะนำบทบัญญัติดังกล่าวมาปรับใช้บังคับในทางปฏิบัติได้จริง เนื่องจากมีโอกาสน้อยมากที่จะนำมาตรา 56 (2)

⁹⁷ กรมราชทัณฑ์ รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์, เอกสารรายงานสถิติข้อมูลผู้ต้องขังตามแบบ รท. 103 กรมราชทัณฑ์, ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก <http://www.correct.go.th/rtnew103/filepdf/1573194919.pdf>.

มาใช้บังคับเพื่อเปิดโอกาสในการรอกการลงโทษเพราะจากตารางข้อมูลสถิตินักโทษเด็ดขาด จะเห็นได้ว่าผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 99 เป็นผู้กระทำความผิดที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน

2. ข้อจำกัดที่ไม่อาจนำหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (3) มาปรับใช้ในรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดครั้งหลัง

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (3) กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นผู้ที่ “เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” เป็นการวางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมจากมาตรา 56 (2) โดยให้ผู้ที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเคยได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน มาก่อนสามารถรอกการลงโทษในความผิดครั้งหลังได้ เมื่อพ้นโทษเกินกว่า 5 ปี เฉพาะความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ความผิดที่รอกการลงโทษได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (3)

1. การกระทำความผิดโดยประมาท

ในการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยประมาทนี้เป็นเรื่องการลงโทษผู้ที่มีได้กระทำโดยเจตนาจึงเป็นข้อยกเว้นจากหลักทั่วไปของกฎหมายอาญา จึงต้องมีผลเสียเกิดขึ้น และมีกฎหมายกำหนดไว้ ถ้าความผิดใดกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ลงโทษการกระทำได้โดยประมาทก็จะลงโทษบุคคลได้ก็เฉพาะเมื่อเขากระทำโดยเจตนาเท่านั้น การกระทำโดยประมาทจะถูกลงโทษได้ก็เฉพาะในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้นความผิดที่ผู้กระทำต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท

ผู้กระทำต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มีดังนี้คือ

- 1) เจ้าพนักงานปล่อยให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้นไปโดยประมาทตามมาตรา 205
- 2) ทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาทตามมาตรา 225
- 3) ก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชนโดยประมาทตามมาตรา 239
- 4) ทำให้ตายโดยประมาทตามมาตรา 291
- 5) ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายสาหัสโดยประมาทตามมาตรา 300
- 6) หน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นโดยประมาทตามมาตรา 311

7) ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายโดยประมาทตามมาตรา 390 (ความผิดลหุโทษ)

2. การกระทำความผิดลหุโทษ

ความผิดลหุโทษ⁹⁸ เป็นความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 10,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับความผิดลหุโทษนั้น ได้แก่ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อาจจะกระทำต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลหรือต่อเจ้าพนักงานการทำให้เสียความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสาธารณะหรือศีลธรรมซึ่งไม่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงแต่อย่างใด โดยมีหลักเกณฑ์ทั่วไปเหมือนกับความผิดอื่น ความผิดลหุโทษในการกระทำโดยไม่เจตนาก็เป็นความผิดเว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีใจความให้เห็นเป็นอย่างอื่น

ความผิดลหุโทษแม้จะยอมความไม่ได้เพราะรัฐเป็นผู้เสียหายแต่ความผิดก็ไม่ได้ร้ายแรงเหมือนกับเป็นอาญาแผ่นดินกฎหมายจึงให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการเปรียบเทียบปรับว่ากล่าวตักเตือนหรือไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทให้ยุติลงได้โดยไม่ต้องดำเนินคดีให้ถึงศาลเสมือนกับการยอมความกับเจ้าพนักงานซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐนั่นเองหากไม่ยอมให้เปรียบเทียบปรับก็ต้องไปศาล ความผิดลหุโทษนี้อาจมีได้ตามกฎหมายอื่นอีกเช่นพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองพ.ศ. 2535 เป็นต้น

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นครั้งก่อนโดยไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนและได้รับโอกาสในการรอการลงโทษ เมื่อมากระทำความผิดในครั้งหลังกฎหมายเปิดโอกาสให้สามารถรอการลงโทษได้อีก แต่หากผู้กระทำความผิดเคยรับโทษจำคุกมาก่อนในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ กฎหมายก็เปิดโอกาสให้สามารถรอการลงโทษได้อีกในความผิดครั้งหลังแต่เฉพาะความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและความผิดลหุโทษเท่านั้น

การกระทำความผิดที่ไม่สามารถรอการลงโทษได้ตามมาตรานี้ แม้ความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลังนั้นจะเป็นความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ซึ่งศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และผู้กระทำความผิดพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี ศาลจะรอการลงโทษให้ไม่ได้ หากปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนคดีที่ศาลจะมีคำพิพากษาซึ่งมีโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือนหรือความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลังเป็นความผิดโดยเจตนา

⁹⁸ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 317.

ตาราง 3 แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามจำนวนครั้งที่ต้องโทษ ข้อมูล
ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562⁹⁹

จำนวนครั้งที่ต้องโทษ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ต้องโทษครั้งที่ 1	174,014	30,439	204,453	66.97
ต้องโทษครั้งที่ 2	67,291	7,101	74,392	24.37
ต้องโทษครั้งที่ 3	17,195	1,517	18,712	6.13
ต้องโทษครั้งที่ 4	4,627	426	5,053	1.66
ต้องโทษ 5 ครั้งขึ้นไป	2,423	248	2,671	0.87
รวมต้องโทษมากกว่า 2-5 ครั้งขึ้นไป	91,536	9,292	100,828	33.03
รวมผู้ทั้งสิ้น	265,550	39,731	305,281	100

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า อัตราการกระทำความผิดแยกตามจำนวนครั้งที่ต้องโทษ พบผู้ต้องขังที่ต้องโทษไม่ต่ำกว่าร้อยละ 33 ของจำนวนนักโทษในเรือนจำทั้งหมด เป็นผู้ต้องขังที่ต้องโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 1 ครั้ง

ตาราง 4 แสดงประเภทคดีที่มีอัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่
ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ 2561¹⁰⁰

อันดับ	ประเภทความผิด	ร้อยละ
1	ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	63.02
2	ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	13.59
3	อื่น ๆ	11.00
4	ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	7.00
5	ความผิดเกี่ยวกับเพศ	2.36

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ ความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ, พระราชบัญญัติสารระเหย, พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์จิตประสาท

อื่น ๆ ประกอบด้วยความผิดหลายประเภท เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พระราชบัญญัติอาวุธปืน ความผิดลหุโทษ ฯลฯ เป็นต้น

⁹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน.

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า อัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวเกินกว่าครึ่งของจำนวนนักโทษในเรือนจำทั้งหมด เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา

จากตาราง 3 แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามจำนวนครั้งที่ต้องโทษ ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 นักโทษเด็ดขาดไม่ต่ำกว่าร้อยละ 33 ของจำนวนนักโทษทั้งหมด เป็นผู้กระทำความผิดมากกว่า 1 ครั้ง เมื่อเทียบกับตาราง 4 ที่แสดงประเภทคดีที่มีอัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ 2561 จะเห็นได้ว่าผู้กระทำความผิดซ้ำส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำความผิดที่กระทำโดยเจตนา โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 60 ของนักโทษที่กลับมาก่อทำความผิดซ้ำ การที่จะนำเอาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (3) มาปรับใช้ในการรอกการลงโทษผู้กระทำผิดสำหรับการกระทำความผิดครั้งหลัง ไม่อาจรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา เพราะกำหนดหลักเกณฑ์ที่แคบเกินไป

กรณีตัวอย่างคดีที่ไม่ได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ คดีหมายเลขแดงที่ อม. 107/2561¹⁰¹ ผู้ถูกกล่าวหาที่มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 119 ลงโทษจำคุก 2 เดือน ผู้ถูกกล่าวหาให้การรับสารภาพ เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 1 เดือน ผู้ถูกกล่าวหาเคยได้รับโทษจำคุกเกิน หก เดือนมาก่อน อันมิใช่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ จึงไม่อาจรอกการลงโทษจำคุกผู้ถูกกล่าวหาได้

¹⁰¹ คดีหมายเลขแดงที่ อม.107/2561. เรื่องเดียวกัน.

ตาราง 5 แสดงการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวตาม

ช่วงปีงบประมาณ 2556-2560¹⁰²

ปล่อยตัว ในช่วงปีงบประมาณ (Starting point)	จำนวน ผู้ต้องขังที่ ได้รับการ ปล่อยตัว (คน)	มีเลขบัตร ประชาชน (คน)	จำนวน ผู้ต้องขัง กลับมา กระทำผิด ซ้ำภายใน 1 ปี	ร้อยละ	จำนวน ผู้ต้องขัง กลับมา กระทำผิด ซ้ำภายใน 2 ปี	ร้อยละ	จำนวน ผู้ต้องขังที่ กลับมา กระทำผิด ซ้ำภายใน 3 ปี	ร้อยละ
2556	79,078	39,043	6,166	15.79	10,316	26.42	13,456	
2557	109,840	74,147	10,655	14.37	18,036	24.32	24,236	32.69
2558	142,136	101,130	14,778	14.61	26,087	25.8	35,343	34.95
2559	146,979	123,084	17,866	14.52	32,214	26.17	43,525	35.36
2560	135,717	117,316	17,477	14.9	31,129	26.53	36,936	31.48

จากตัวอย่างคดีหมายเลขแดงที่ อม.107/2561 จะเห็นว่าแม้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษเพียง 1 เดือนในความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลัง กฎหมายไม่เปิดช่องให้รอกการลงโทษได้แม้จะเป็นโทษจำคุกระยะสั้น และจากตาราง 5 ที่แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาดโอกาสที่ผู้กระทำผิดจะกลับมากระทำผิดซ้ำในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและความผิดลหุโทษถือได้ว่ามีโอกาสน้อยมาก ผู้กระทำผิดส่วนมากจะเป็นการกลับมากระทำผิดซ้ำในความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา ดังนั้นการขยายการรอกการลงโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลังสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนาเป็นการขยายหลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สมควรได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษได้รับโอกาสตามมาตรา 56 (3) นี้

¹⁰² กรมราชทัณฑ์ รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์, สถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง (ข้อมูล ณ วันที่ 6 ธันวาคม 2562), ค้นวันที่ 6 ธันวาคม 2562 จาก <http://www.correct.go.th/recstats/index.php>.

แนวทาง และมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการรอกการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดมีโทษจำคุกระยะสั้น

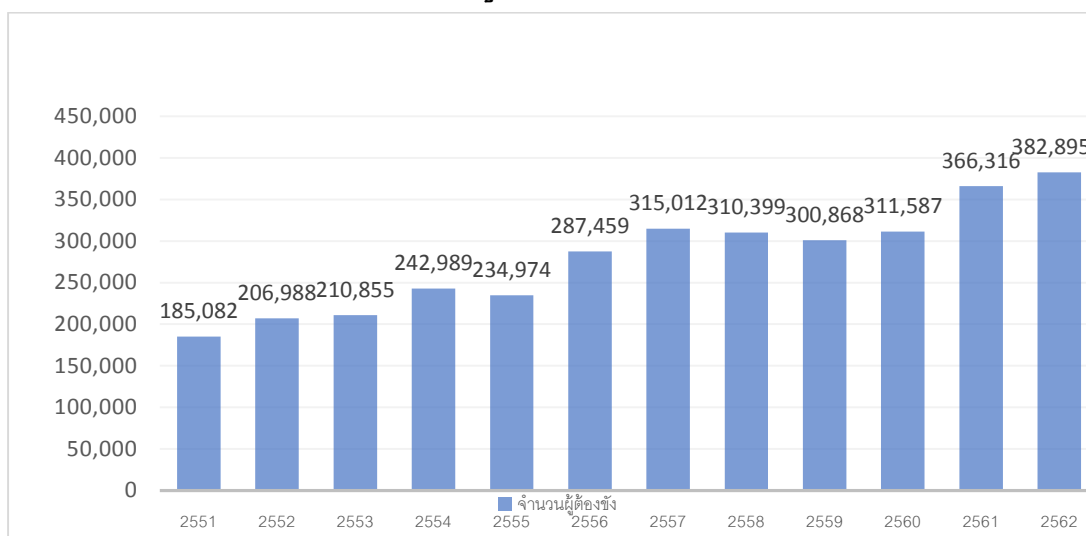
จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นในแนวคิดและทฤษฎีของการรอกการลงโทษ ซึ่งอยู่ในกรอบของเหตุผลในการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 การรอกการลงโทษตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ อีกทั้งปัญหาการรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน ทำให้สรุปได้ว่าการรอกการลงโทษตามมาตรา 56 (2)(3) เป็นหนึ่งในมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกสำหรับความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลัง ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (เดิม) เพื่อการเปิดโอกาสให้การรอกการลงโทษมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น แต่เดิมกฎหมายเปิดโอกาสให้รอกการลงโทษได้สำหรับการกระทำความผิดในครั้งหลัง แต่เพียงความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและความผิดลหุโทษ แต่กฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมโดยการขยายให้ความผิดครั้งก่อนที่เป็นความผิดที่เคยรับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ไม่ใช่แต่เฉพาะความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ให้ได้รับโอกาสที่สามารถรอกการลงโทษได้สำหรับการกระทำความผิดในครั้งหลัง โดยพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี และการกระทำความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและความผิดลหุโทษเท่านั้น แต่ความผิดอื่นที่มีโทษจำคุกระยะสั้นกฎหมายไม่เปิดช่องให้สามารถรอกการลงโทษได้ เพื่อการนำมาปรับใช้กับการรอกการลงโทษโดยการนำข้อมูลที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับโทษจำคุกและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญา และความผิดอื่นที่มีโทษทางอาญาซึ่งมีโทษจำคุกระยะสั้น เพื่อนำเสนอให้เห็นว่าความผิดใดที่ควรที่จะให้กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ที่กระทำผิดได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

ภาพ 5 แสดงสถิติจำนวนผู้ต้องขังตั้งแต่ปี พ.ศ.2551-2562¹⁰³

จากข้อมูลตารางแสดงให้เห็นถึงจำนวนอัตราผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ซึ่งจำนวนผู้ต้องขังนั้น รวมผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำความผิดครั้งแรกและผู้ต้องขังที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน

ตาราง 6 แสดงรายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1

ธันวาคมพ.ศ.2562¹⁰⁴

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ (%)
1.นักโทษเด็ดขาด	267,147	40,017	307,164	83.659
2.ผู้ต้องขังระหว่าง	51,124	7,042	58,166	15.842
2.1 อุทธรณ์-ฎีกา	24,819	3,419	28,238	7.691
2.2 ใต้สวน-พิจารณา	8,281	1,472	9,753	2.656
2.3 สอบสวน	18,024	2,151	20,175	5.495
3.เขาวชนที่ฝากขัง	39	3	42	0.011
4.ผู้ถูกกักกัน	27	4	31	0.008
5.ผู้ต้องกักขัง	1,575	184	1,759	0.479
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	319,912	47,250	367,162	100.00

¹⁰³ กรมราชทัณฑ์ รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์, สถิติจำนวนผู้ต้องขังปี 2551-2562, ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก <http://www.correct.go.th/stathomepage/>.

¹⁰⁴ กรมราชทัณฑ์ รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์, รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_index.php.

จากภาพ 5 แสดงสถิติจำนวนผู้ต้องขังตั้งแต่ปี พ.ศ.2551-2562 มีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี และตาราง 6 แสดงรายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1 ธันวาคมพ.ศ.2562 พบว่านักโทษส่วนใหญ่เป็นนักโทษเด็ดขาดที่ถูกต้องขังในเรือนจำ ซึ่งถ้าพิจารณาจากการรอลงโทษซึ่งเป็นมาตรการในการเลี้ยงโทษจำคุกระยะสั้นตามประมวลกฎหมายอาญา โทษที่ศาลสามารถรอลงโทษได้สำหรับความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลัง ดังนั้นตาราง 6 ที่ซึ่งแสดงสถิติของราชทัณฑ์ซึ่งได้ทำการสำรวจเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2562 พบว่ามีนักโทษเด็ดขาดทั่วประเทศทั้งสิ้น 307,164 คน ขณะที่ศักยภาพของเรือนจำรองรับนักโทษได้เพียง 122,047 คน¹⁰⁵ เท่านั้น ทำให้เกิดสภาพความแออัดในเรือนจำ นำมาซึ่งปัญหาในหลายด้านอาทิเช่น ปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ปัญหาด้านสุขอนามัย และการควบคุมสอดส่องดูแล ดังนั้นเพื่อเปิดให้ผู้ที่มิโทษจำคุกระยะสั้นได้รับโอกาสในการรอลงโทษควรคำนึงถึงเป็นต้น และจากสถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามกำหนดโทษตามหมายศาลข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562 พบว่าเป็นนักโทษเกินกว่าครึ่งเป็นนักโทษที่ต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดในครั้งหลัง กฎหมายควรคำนึงการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วย กล่าวคือ

1) การลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น กฎหมายถือได้ว่าเป็นผลร้ายที่ผู้กระทำผิดได้รับเนื่องจากการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาโดยผู้ซึ่งมีอำนาจให้ผลร้ายจะต้องมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดและผลร้ายที่ผู้กระทำผิดได้รับนั้นเป็นสิ่งตอบแทนการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีลักษณะน่าตำหนิของผู้นั้น

2) การลงโทษผู้กระทำความผิด มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน ช่มขวัญยับยั้ง แก้ไขปรับปรุง ตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม การแก้ไขฟื้นฟู และการสร้างจิตสำนึก จากวัตถุประสงค์ของการลงโทษ กฎหมายเน้นการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อนำมาใช้กับหลักเกณฑ์การรอลงโทษมากที่สุด การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้นจากปัจจัยในหลายๆด้าน มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ ต้องใช้เหตุผลในการเลือก มนุษย์ถูกกดดัน หล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและความต้องการจึงทำให้มนุษย์หันไปสู่การกระทำผิด ดังนั้น การกระทำของมนุษย์เป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่าง การกระทำความผิดจึง

¹⁰⁵ ไทยรัฐออนไลน์, เรื่องเดียวกัน.

เกิดจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกันด้วย ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลการลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำความผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและการแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มุ่งศึกษาตัวผู้กระทำผิดมากกว่าการกระทำความผิดเป็นรายบุคคลหรือการจำแนกลักษณะความผิด แต่เป็นการลงโทษเพื่อมุ่งหาสาเหตุของการกระทำความผิดและแสวงหาแนวทางในแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด ทั้งนี้เพราะสังคมจัดให้มีการลงโทษขึ้นก็เพื่อเปิดโอกาสให้สังคมได้แก้ไขผู้กระทำผิด ดังนั้น ระยะเวลาของการลงโทษจำคุกขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กระทำผิดที่จะแก้ไขตนเอง และผู้กระทำความผิดทำสามารถสำนึกผิดและมีพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการและมีแนวโน้มว่าจะไม่กระทำความผิดซ้ำอีก โดยการใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก

3) โทษจำคุกเป็นโทษที่กระทำต่อเสรีภาพผู้กระทำความผิด มีผลทำให้ผู้กระทำผิดต้องถูกคุมขังไว้ในสถานที่ต่าง ๆ และถือได้ว่าเป็นการถูกจำกัดเสรีภาพซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ต้องขังรวมถึงกระทบต่อสังคมและผู้เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังด้วย

4) การลงโทษให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดมีความมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งพฤติกรรมแวดล้อมของคดี โดยไม่ละเลยข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันในแต่ละคดี ดังนั้นการลงโทษโดยมีความมุ่งหมายไปถึงอุปนิสัยและบุคลิกลักษณะจึงตรงข้ามกับการลงโทษที่มุ่งจะทดแทนโดยไม่คำนึงถึงการกระทำในอดีตและสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตและการที่จะให้ความมุ่งหมายในเรื่องการลงโทษสามารถนำมาใช้กับผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสม จำเป็นจะต้องยอมรับเอาธรรมชาติและบุคลิกลักษณะอุปนิสัยใจคอของผู้กระทำผิดมาใช้บังคับ เพื่อให้เกิดการลงโทษที่เป็นธรรม และสามารถแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กับตนเป็นคนดีได้ โดยไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

5) ความผิดอันยอมความกันได้ ความผิดในทางอาญานั้นถือได้ว่ามีผลร้ายกระทบต่อผู้เสียหายโดยตรง และไม่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม หากตัวผู้เสียหายไม่ติดใจเอาความแล้ว รัฐก็ไม่อาจยื่นมือเข้าไปดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ และถึงแม้จะดำเนินคดีไปแล้ว เมื่อตัวผู้เสียหายพอใจยุติคดีเพียงใดก็ยอมทำได้ด้วยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความ จะเห็นได้ว่า ความผิดอันยอมความได้นั้นเป็นความผิดที่มีลักษณะความผิดที่เป็นอาชญากรรมน้อย เป็นความผิดที่ค่อนธรรมทางกฎหมายที่เป็นเรื่องส่วนตัวอย่างมากที่พึง

เคารพในเจตนาของผู้เสียหายหรือคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลโดยมุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาในช่วงต้นพบว่า การเพิ่มโอกาสในการรอการลงโทษให้กับผู้กระทำความผิดโดยเจตนาที่มีโทษจำคุกกระยะสั้นการรอการลงโทษ เป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการคืนคนดีกลับสู่สังคมมากกว่าคนที่เคยจำคุกมาก่อนมีโอกาที่จะแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมกลับตัวเป็นพลเมืองดี กลับไปอยู่กับครอบครัวและสังคม อีกทั้งเป็นการเลี่ยงโทษจำคุกในระยะสั้น เพื่อกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดเลียนแบบพฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้ต้องขังในเรือนจำหากผู้กระทำผิดมีประวัติที่ไม่ดีติดตัว เมื่อพ้นโทษ ยากที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีและประกอบอาชีพโดยสุจริตได้ เนื่องจากสังคมไทยปัจจุบันยังไม่ยอมรับผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกกลับสู่สังคมได้อย่างปกติ การรอการลงโทษเป็นวิธีการที่ให้ประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดและสังคม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหลักเกณฑ์การรอการลงโทษทั้งตัวบทบัญญัติเดิมและบทบัญญัติที่ได้ทำการแก้ไขได้ให้ว่าสำคัญกับการกระทำความผิดประเภทและความผิดลหุโทษมาโดยตลอด ในขณะที่การกระทำความผิดโดยเจตนาที่มีโทษจำคุกในระยะสั้น กฎหมายแก้ไขใหม่ให้ความสำคัญมากขึ้นในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2) แต่ก็เป็นความผิดที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์การรอการลงโทษประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (3) ข้อจำกัดในการรอการลงโทษอาจก่อให้เกิดผลเสียหรือไม่เกิดประโยชน์จากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2)(3) สำหรับการเปิดโอกาสให้ความผิดครั้งหลังได้รับการรอการลงโทษไม่ได้รับโอกาสในการกลับตนเป็นคนดีกลับสู่สังคมปัญหาประการนี้

ดังนั้นจึงควรแก้ไขบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2)(3) ให้ศาลสามารถมีอำนาจให้รอการลงโทษได้สำหรับผู้กระทำผิดเคยรับโทษจำคุกมาก่อน และโดยเพิ่มหลักเกณฑ์เพิ่มเติมให้ความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนาที่มีโทษจำคุกกระยะสั้น รวมเข้ากับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ ลดข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การรอการลงโทษบรรลุวัตถุประสงค์ในการรอการลงโทษอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การลงโทษเป็นการใช้มาตรการทางอาญาควบคุมสังคม โดยรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจบังคับ แก่บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย และส่งผลให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น การลงโทษ จึงเป็นการปฏิบัติที่ทำให้ผู้ได้รับการปฏิบัตินั้นได้รับผลร้าย ได้รับความทรมานทางร่างกาย จิตใจหรือทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษที่รัฐใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืนกฎหมายของสังคมนั้น และในขณะที่กระทำความผิดนั้นได้มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด โดยเป็น มาตรการบังคับทางอาญาดั้งเดิมที่สุดซึ่งยังไม่มีสิ่งอื่นมาทดแทนโทษได้ กล่าวได้ว่าโทษทาง อาญา คือสภาพบังคับของกฎหมายอาญาเมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมายหากเป็นการกระทำที่มี ผลกระทบต่อสังคมหรือคนส่วนใหญ่ เมื่อบุคคลใดกระทำ จะต้องได้รับโทษตามกฎหมายไม่ว่า การกระทำความผิดนั้นจะมีโทษมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด แต่การที่ต้องรับโทษจำคุกย่อหมายถึงการถูกจำกัดเสรีภาพซึ่งส่งผลกระทบต่อ ผู้ต้องขังรวมถึงกระทบต่อสังคมและผู้เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังด้วย จึงมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลียง โทษจำคุก คือ หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษ เป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อเป็น การคืนคนดีกลับสู่สังคมมากกว่าคนที่เคยจำคุกมาก่อนมีโอกาที่จะแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมกลับ ตัวเป็นพลเมืองดี กลับไปอยู่กับครอบครัวและสังคม อีกทั้งเป็นการเลียงโทษจำคุกในระยะสั้น เพื่อกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดเลียนแบบพฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้ต้องขังในเรือนจำหาก ผู้กระทำผิดมีประวัติที่ไม่ดีติดตัว เมื่อพ้นโทษ ยากที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีและประกอบ อาชีพโดยสุจริตได้ เนื่องจากสังคมไทยปัจจุบันยังไม่ยอมรับผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกกลับสู่สังคม ได้อย่างปกติ

การที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 25 พ.ศ.2559 ออกมาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ซึ่งเป็นมาตราที่กำหนดหลักเกณฑ์ การรอกการลงโทษของกฎหมายไทย โดยมีวัตถุประสงค์แก้ไขเพื่อรอกการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการ แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกจำคุก เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียง เล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษ ซึ่งเป็นเหตุผลของการ

แก้ไขกฎหมายที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ให้กลับตัวเป็นคนดี และมีให้กระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งการพยายามทำให้ผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคม ใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างปกติสุข มากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ หรือการลงโทษเพื่อป้องกัน

ปัจจุบันหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลังนั้นมีหลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษดังนี้

ประการแรก ผู้กระทำความผิดเคยรับโทษจำคุกมาก่อน ในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือ เป็นโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน

ประการสอง ผู้กระทำความผิดเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและความผิดลหุโทษ

แม้หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ จะเป็นการเพิ่มดุลพินิจของศาลในการรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด แต่การแก้ไขเพิ่มเติมในการรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนถือได้ว่าไม่เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้เนื่องจากกฎหมายที่แก้ไขนั้นไม่มีความยืดหยุ่น พบว่ามีข้อจำกัดในการบังคับใช้ดังนี้

1. ข้อจำกัดของการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเพิ่มเติมจากหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษเดิมโดยเปิดโอกาสให้การรอกการลงโทษสำหรับผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนซึ่งเป็นโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญาความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนมีจำนวนไม่มาก จึงทำให้ผู้กระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวจะได้รับประโยชน์จากมาตรา 56 (2) สำหรับการกระทำความผิดในครั้งหลังเป็นที่แน่นอน แต่ความผิดอื่นที่มีโทษทางอาญาซึ่งเป็นโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน จะไม่ได้รับประโยชน์หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษตามมาตรา 56 (2) สำหรับผู้ที่ได้กระทำความผิดในครั้งหลังแม้ว่าการกระทำความผิดในครั้งหลังจะเป็นการกระทำความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ จากตารางข้อมูลสถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามกำหนดโทษตามหมายศาลข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562 ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มีโทษจำคุกเกินกว่า 99 เป็นผู้ที่กระทำความผิดที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน ส่งผลให้การรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนในความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา มีการกำหนดขอบเขตที่จะ

นำมาใช้ในทางปฏิบัติน้อยเกินไปในการที่จะนำมาตรา 56 (2) มาใช้บังคับ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะนำบทบัญญัติดังกล่าวมาปรับใช้บังคับในทางปฏิบัติได้จริง เนื่องจากมีโอกาสน้อยมากที่จะนำมาตรา 56 (2) มาใช้บังคับเพื่อเปิดโอกาสในการรอกการลงโทษ

2. ข้อจำกัดที่ไม่อาจนำหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (3) มาปรับใช้ในรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดครั้งหลัง กฎหมายก็เปิดโอกาสให้สามารถรอกการลงโทษได้อีกในความผิดครั้งหลังแต่เฉพาะความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและความผิดลหุโทษเท่านั้น กรณีที่ไม่สามารถรอกการลงโทษได้ตามมาตรานี้ แม้ความผิดที่ได้กระทำในครั้งจะเป็นความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ แล้วศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีและผู้กระทำความผิดพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี ศาลจะรอกการลงโทษไม่ได้เมื่อปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนคดีที่ศาลจะมีคำพิพากษาซึ่งมีโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน หรือความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดเจตนา ซึ่งจากข้อมูลสถิตินักโทษเด็ดขาดโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะกลับมาก่อทำผิดซ้ำในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและความผิดลหุโทษถือได้ว่ามีโอกาสที่น้อยมาก ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะเป็นการกลับมากระทำความผิดอีกในความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา ส่งผลให้การรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (3) ที่เปิดโอกาสให้มีการกำหนดขอบเขตที่จะนำมาใช้ในทางปฏิบัติน้อยเกินไปในการที่จะนำมาตรา 56 (3) มาใช้บังคับ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะนำบทบัญญัติดังกล่าวมาปรับใช้บังคับในทางปฏิบัติได้จริง

จากการศึกษาหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษของกฎหมายญี่ปุ่น การรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน สำหรับความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลังนั้น ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษได้ โดยกฎหมายมิได้มีการระบุไว้ว่าความผิดในครั้งหลังนั้นจะเป็นความผิดใด แต่จะพิจารณาตามอัตราโทษที่ศาลจะพิพากษาลงโทษเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษทั้งตัวบทบัญญัติเดิมและบทบัญญัติที่ได้ทำการแก้ไขได้ให้ว่าสำคัญกับการกระทำความผิดประมาทและความผิดลหุโทษมาโดยตลอด ในขณะที่การกระทำความผิดโดยเจตนาที่มีโทษจำคุกระยะสั้น กฎหมายแก้ไขใหม่ให้ความสำคัญมากขึ้นในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2) แต่ก็เป็นความผิดที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (3) ข้อจำกัดในการรอกการลงโทษอาจก่อให้เกิดผลเสียหรือไม่เกิดประโยชน์จากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2)(3) สำหรับการเปิดโอกาสให้ความผิดครั้งหลังได้รับการรอกการลงโทษไม่ได้รับ

โอกาสในการกลับตนเป็นคนดีกลับสู่สังคม ควรเปิดโอกาสให้ความผิดครั้งหลังสามารถรอกการลงโทษได้ในความผิดที่ยอมความได้ เพื่อลดข้อจำกัดของกฎหมายมีจึงที่ทำให้ศาลไม่สามารถใช้ดุลพินิจเพื่อรอกการลงโทษ หรือเป็นการเพิ่มทางเลือกให้การศาลได้ใช้ทางเลือกในการรอกการลงโทษผู้กระทำความผิดมากขึ้น

ดังนั้นเพื่อให้การรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2)(3) ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้วัตถุประสงค์ในการแก้ไขกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากจะเป็นการลดจำนวนความแออัดของเรือนจำ ลดงบประมาณที่ใช้เพื่อบริหารเรือนจำมหาศาล การลดโอกาสที่ความผิดพลาดชั่วไม่กี่นาทีจะเปลี่ยนชีวิตคนเหล่านั้นให้กลายเป็นอาชญากรที่ร้ายแรงขึ้น จากการเข้าไปใช้ชีวิตในเรือนจำ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้การกระทำผิดอื่นเพิ่มเติม การนำไปสู่วงจรอาชญากรที่สมบูรณ์ การสร้างบาดแผลในชีวิตจนต้องใช้ชีวิตในทางที่ผิดไปจนสุดทาง หรือถูกตราหน้าจนไร้หนทางที่จะประกอบอาชีพสุจริตเมื่อกลับออกมาสู่สังคม เพื่อให้เปิดโอกาสในการรอกการลงโทษ เกิดประโยชน์ให้มากขึ้น สังคมไม่ควรปล่อยให้เป็นที่ของเจ้าหน้าที่รัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว หากชุมชนมีความเข้มแข็ง ช่วยสอดส่องดูแลและรวมไปถึงการรับผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคม ก็จะสามารถป้องกันผู้หลงผิดตลอดจนช่วยเหลือผู้ที่พลาดพลั้งทำผิดให้สามารถปรับตัวและกลับมาเป็นประชากรที่มีคุณภาพได้

จึงสรุปได้ว่า การเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดครั้งหลังได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (2)(3) มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกส่งระบบเรือนจำ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยจำคุกเพียงเล็กน้อยหรือไม่ใช้ผู้กระทำความผิดติดเป็นนิสัย ลดจำนวนผู้ถูกต้องโทษจำคุกระยะสั้นที่ต้องเข้าสู่ระบบเรือนจำ แต่มาตรา 56(2)(3) ยังคงยึดติดกับมุมมองที่ว่าผู้ที่สมควรที่จะได้รับการแก้ไขและกลับคืนสู่สังคมโดยปกติ เป็นผู้ที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรง ทั้งความผิดที่ได้กระทำในครั้งก่อนและความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลัง จึงทำให้การเปิดโอกาสที่กำหนดให้แต่เฉพาะบุคคลที่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 56 (2)(3) เท่านั้นได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษเท่านั้น ส่งผลให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้จริงตามมาตราดังกล่าวนี้

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาเห็นว่าระยะเวลาที่กำหนดว่าต้องพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี แล้วมีการกระทำผิดอีกได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (3) เป็นระยะเวลาที่สมควรแล้ว เพื่อพิสูจน์ว่าผู้กระทำความผิดแก้ไขปรับปรุงและระมัดระวังไม่ให้กระทำความผิดซ้ำในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

2. จากการศึกษาเห็นว่าควรให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนแล้วมากระทำผิดในครั้งหลัง ได้รับโอกาสในการรอกการลงโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนาซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการรอกการลงโทษซึ่งเป็นแนวทางในการเลี้ยงโทษจำคุกในระยะสั้นตามประมวลกฎหมายอาญา และเมื่อพิจารณาการกระทำความผิดอันยอมความได้ แต่กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดยุติคดีเพื่อไม่ให้คดีดำเนินต่อไปและผู้กระทำความผิดก็ไม่ต้องรับโทษจำคุก โดยความผิดอันยอมความได้นั้นส่วนใหญ่มีอัตราโทษจำคุก ไม่เกิน 3 ปี ดังนั้นในการเปิดโอกาสให้ความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนาให้เข้าสู่กระบวนการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (2)(3) ควรนำความผิดอันยอมความได้มาใช้ในการพิจารณาเพื่อที่จะให้โอกาสผู้กระทำความผิดซึ่งได้รับโทษจำคุกระยะสั้นมีโอกาสแก้ไขปรับตัวและลดเพื่อช่วยลดปัญหาหนักโทษสั้นเรือนจำ ลดค่าใช้จ่ายของรัฐ ควรแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

2.1 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (2) นอกจากความผิดฐานประมาท และความผิดลหุโทษ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ให้ขยายโทษที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนในคดีก่อนจาก ไม่เกิน 6 เดือน เป็นไม่เกิน 3 ปี

2.2 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (3) นอกจากความผิดฐานประมาท และความผิดลหุโทษ ให้ขยายเพิ่มเติมความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนาในการกระทำความผิดครั้งหลังซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี

จากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาเห็นสมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิด และลดการจำคุกในระยะสั้น ให้การนำกฎหมายมาบังคับใช้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีแก้ไขการรอกการลงโทษตามกฎหมายดังนี้

ร่างกฎหมายแก้ไขความในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 มีข้อความดังนี้

“(2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดโทษอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี หรือ

(3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุกที่มีกำหนดโทษอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี”

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293

บรรณานุกรม

Alf Ross. (1975). **On Guilt, Responsibility and Punishment.**

Andenaes. (1966). **The General Perspective Effects of Punishment.**

CRIMINALLAW. (ม.ป.ป.). **ความผิด และโทษทางอาญา.** ค้นวันที่ 25 มกราคม 2561 จาก <https://sites.google.com/site/criminallaw406/home/khwam-phid-laea-thos-thang-xaya>

H. Packer. (1978). **The Limits of the Criminal Sanction.**

Michael and Wechsler. (1940). **Criminal Law and Its Administration.**

Raymond Saleilles. (1968). **The Individualization of Punishment.** Patterson Smith Reprint Series in Criminology: Law Enforcement and Social Problems.

THE STANDARD TEAM. (4 พฤษภาคม 2561). คนล้นคุก ไทยติดอันดับ 6 ผู้ต้องขังมากที่สุดในโลกอันดับ 3 ของเอเชีย เป็นรองแค่จีนและอินเดีย. **THE STANDARD TEAM.** ค้นวันที่ 25 พฤศจิกายน 2562 จาก <https://thestandard.co/world-prison-population-list-thai-6th/>.

กรมราชทัณฑ์ รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์. (23 พฤศจิกายน 2562). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ สรุปข้อมูลผู้ต้องขัง ณ วันที่ 23 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2562. **กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม.** ค้นวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://www.correct.go.th/stathomepage/>.

———. (5 ธันวาคม 2562). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ. ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_index.php.

———. (6 ธันวาคม 2562). สถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง (ข้อมูล ณ วันที่ 6 ธันวาคม 2562). **กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม.** ค้นวันที่ 6 ธันวาคม 2562 จาก <http://www.correct.go.th/recstats/index.php>.

———. (5 ธันวาคม 2562). สถิติจำนวนผู้ต้องขังปี 2551-2562. **กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม.** ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก <http://www.correct.go.th/stathomepage/>.

———. (5 ธันวาคม 2562). เอกสารรายงานสถิติข้อมูลผู้ต้องขังตามแบบ รท.103 กรมราชทัณฑ์. **กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม.** ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก <http://www.correct.go.th/rtnew103/filepdf/1573194919.pdf>.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). **คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1.** กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดจิรรัชการพิมพ์.

- คณะกรรมการหนึ่งสื่อคำพิพากษาฎีกา พุทธศักราช 2560. (2560). **คำพิพากษาฎีกา พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการงานคดี สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา.
- คณิต ณ นคร. (2560). **กฎหมายอาญาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จิตติ ดิงศรัทธี. (2536). **กฎหมายอาญาภาค 1**. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสถาน.
- จุฬารัตน์ ยะปะนัน. (2553) ความผิดอาญาแผ่นดิน และความผิดอันยอมความได้. **จลนิตินีมาคม-เมษายน**. 151.
- ฐาปกรณ์ เทียงธรรม.(2556). **การใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษ: ศึกษาเฉพาะกรณีการรอการลงโทษ**. วิทยานิพนธ์. น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (ม.ป.ป.). **ทฤษฎีการลงโทษ**. ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก https://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_6.pdf.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2560). **กฎหมายอาญา ภาคความผิด พิมพ์ครั้งที่ 12**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ทิพชญา วิริยะศิริ. (ธันวาคม 2549). การนำแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยามาใช้ในการวางเกณฑ์รอการลงโทษ. **บทบัณฑิตย**, 62(4), หน้า119.
- ไทยรัฐออนไลน์. (7 มิถุนายน 2561). แก่คนล้นคุก. **ไทยรัฐออนไลน์**. ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/1300752>.
- ธานี วรรณทร์. (2557). **มาตรการบังคับทางอาญา พิมพ์ครั้งที่ 1**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธีราสิทธิ สุขสมจิตวิชัย.(2558). **มาตรการทางกฎหมายในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง**. วิทยานิพนธ์. น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- นัทธี จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). วัตถุประสงค์ในการลงโทษ. **Gotoknow**. ค้นวันที่ 3 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/454719>.
- . (2540). **หลักทัณฑ์วิทยา: หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ราชทัณฑ์.
- นนทิพัฒน์ บุญทวี. (2550). **ปัญหาการรอการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา**. วิทยานิพนธ์. น.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธีราช. (2535). **กฎหมายอาญา: ภาคบทบัญญัติทั่วไป ฉบับปรับปรุงครั้งที่1**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ปกป้อง ศรีสนิท. (2561). **กฎหมายอาญาชั้นสูง** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเสริฐ เมฆมณี. (2533). **หลักทฤษฎีวิทยา**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- กฤษดา ดวงช่อม. (17 พฤศจิกายน 2560). รวมคำพิพากษาฎีกาใหม่เหตุผลโต้แย้งที่ ขอศาลให้ศาล รอการลงโทษ. **ปรึกษาทนายความ สำนักงานกฎหมายสยามเนตรอัยลลอร์ทนายความ**. ค้นวันที่ 14 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.lawyers.in.th/2019/11/17>.
- ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการดำเนินการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ ประโยชน์จากโทษตามกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย. (2560). **แนวความคิดของต่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายอาญาเพื่อ**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา.
- พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. (ม.ป.ป.). **พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. ค้นวันที่ 25 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>.
- ภาสกร ญาณสุธี. (2543). **กลวิธีรอกการลงโทษโดยคำพิพากษาศาลฎีกา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อาทตยา.
- มติชน. (16 ธันวาคม 2559). ป่าไม้เร่งช่วย "ลุงทองสุข" ตัดไม้พะยุงในพื้นที่ตนเอง เตรียมเสนออัยการสั่ง ไม่ฟ้อง. **มติชน**. ค้นวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_396428.
- มนลิสชา บุนนาค. (2556). **การกำหนดโทษทางเลือกกับการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด**. วิทยานิพนธ์. น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ลาวัญญ์ อ่อนโสม. (2560). **การกำหนดโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำผิดใน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด**. วิทยานิพนธ์. น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- วันส สำเภาเงิน. (2560). **แนวทางในการนำมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกมาใช้เป็น ทางเลือกในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์. น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ปทุมธานี.
- วัชรภรณ์ จิตรช่อม. (2545). **การหลีกเลี่ยงโทษจำคุกโดยงานคุมประพฤติ: ศึกษาเฉพาะ อัตราโทษการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา**. วิทยานิพนธ์. น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- วิวรรธน์ ดำรงค์กุลนันท์. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2560). **หลักเกณฑ์ใหม่ในการรอกการกำหนด โทษและรอกการลงโทษ**. **วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์**, 5(2), 117.

- ศิริพร ปาริยะวาทย์. (2557). **วิธีการกำหนดโทษ ศึกษาเฉพาะกรณีศาลจังหวัดสุพรรณบุรี**.
กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักยุติธรรม.
- เศรษฐชัย อันสมศรี. (2547). **ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุก**. วิทยานิพนธ์. น.ม.,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สัญญาพงศ์ ลีประเสริฐ. (26 เมษายน 2562). การลงโทษผู้กระทำผิดทางอาญา. **งานประชุมวิชาการ
ระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต**, 1491.
- สิทธิชัย ไ้มแก้ว. (2557). **การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษ: ศึกษาปัญหาการให้เหตุผลใน
คำพิพากษาคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์. น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (ธันวาคม 2538). ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล: การศึกษา
เปรียบเทียบทางนิติวิธีในประเทศคอมมอนลอร์และซีวิลลอร์. **วารสารนิติศาสตร์**, 25(4).
684-707.
- หยุด แสงอุทัย. (2556). **กฎหมายอาญา ภาค 1 พิมพ์ครั้งที่ 21**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- . (2537). **กฎหมายอาญา ภาค 1 พิมพ์ครั้งที่ 16**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อรศรี อธิกิจ. (2552). **มาตรการบริการสังคมกับโทษในคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์. น.ม.,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2557). **อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- อาริษา มณีสว่าง. (2550). **การคุมประพฤติ: ศึกษาการเลี้ยงโทษจำคุกโดยการคุมขังเป็น
ช่วงระยะเวลา**. วิทยานิพนธ์. น.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- อุททิศ แสนโกติก. (2525). **กฎหมายอาญาภาค 1**. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ
กองวิชาการกรมอัยการ.
- อุททิศ สุภาพ. (ธันวาคม 2549). การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลยุติธรรม.
บทบัณฑิตย, 62(2) ,734.

ภาคผนวก

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / recv : 15062563 23:48:25 / seq : 293

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559

หน้า ๑

เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๓๑ ก

ราชกิจจานุเบกษา

๗ เมษายน ๒๕๕๙

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕)

พ.ศ. ๒๕๕๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙

เป็นปีที่ ๗๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญาและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๙ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกัน หรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา ๒๙ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ”

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / recv : 15062563 23 : 48 : 25 / seq : 293

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา ๒๙/๑ ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดี และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ และขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดีตามวรรคสอง ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณี ความผิดกระหนงเดียวหรือหลายกระหนง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับ ตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลา นั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วยและให้นับเป็นหนึ่งวันเต็ม โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจาก จำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๐/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๓๐/๑ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระ ค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงาน

บริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรบยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะรับโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้อำนาจแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถามแนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

หน้า ๕

เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๓๑ ก

ราชกิจจานุเบกษา

๗ เมษายน ๒๕๕๙

มาตรา ๑๐ บทบัญญัติมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับแก่ผู้ที่ถูกกักขังแทนค่าปรับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วย และเมื่อคำนวณระยะเวลาการกักขังแทนค่าปรับตามอัตราใหม่แล้ว หากปรากฏว่าผู้นั้นถูกกักขังมาจนครบหรือเกินระยะเวลาที่คำนวณได้ดังกล่าว หรือในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับไม่ถึงสองแสนบาทและผู้นั้นถูกกักขังมาเกินกำหนดหนึ่งปีแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที

มาตรา ๑๑ ให้ประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / recv : 15062563 23 : 48 : 25 / seq : 293

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่หลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับยังไม่ได้กำหนดไว้ และการกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้ รวมทั้งกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับให้สอดคล้องกับค่าแรงขั้นต่ำและภาวะเศรษฐกิจ ส่วนบทบัญญัติว่าด้วยการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ ยังไม่มีการนำมาใช้กับผู้ที่ถูกลงโทษปรับรวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อยหรือมีผู้กระทำความผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ทำให้มีผู้ต้องถูกจำคุกระยะสั้นอยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ปัจจุบันมีการใช้ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจ หรือผู้ที่อยู่ในภาวะจำยอมให้กระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรม ยังทำให้ผู้ที่ถูกใช้ซึ่งไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดมาก่อนต้องกระทำความผิดและได้รับโทษ ทั้งอาจต้องตกอยู่ในภัยอันตรายและได้รับความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัว สมควรกำหนดให้ผู้ใช้ในกรณีดังกล่าวต้องรับโทษหนักขึ้น และให้มีมาตรการลดโทษแก่ผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำความผิดตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	สุพัตรา คำหอม
วัน เดือน ปี เกิด	25 เมษายน 2537
สถานที่เกิด	แม่สอด
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2558 น.บ. มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	19/16 หมู่2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
ผลงานตีพิมพ์	สุพัตรา คำหอม (ผู้บรรยาย) (24-25 มกราคม 2562).หลักการรอการลงโทษ: ศึกษากรณีแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (3). The Principle of Suspended Punishment:A Study on the Amendment of the Criminal Code,Section 56 (3). ใน การประชุมวิชาการพะเยาวิจัยครั้งที่ 8 (หน้า2628-2640): พะเยา. กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

2858323963

UP :Thesis 59034663 thesis / rev: 15062563 23:48:25 / seq: 293